БЕЛАРУСКАЯ МАЛАДЗЁЖНАЯ ГАЗЕТА

ЧЫРВОНАЯ Змена

ВЫДАЕЦЦА З 1921 ГОДА

ВЫХОДЗІЦЬ ПА ПЯТНІЦАХ № 13 (13545)

23 — 29 сакавіка 1992 года Цана 1 рубель 50 кап. (па падпісцы — 35 кап.)

У нумары:

ПРЫВІТАННЕ, БЕЛАРУСКІЯ СКАЎТЫ!

21 сакавіка адбылася падзея, важнасць якой цяжка пераацаніць. Гэта — Устаноўчы Сойм Аб'яднання беларускіх Скаўтаў (АБС). Як слушна заўважылі ўдзельнікі гэтай імпрэзы, зараз у школе пануе анархія, і менавіта скаўцкі рух павінен даць выйсце маладой энергіі, накіраваць яе ў стваральнае рэчышча. Ні піянерыя, ні іншыя выдумкі заідэалагізаванай педагогіцы такога выйсця не давалі. Скаўцкі рух — гэта не ідэалогія, супольні скаўтаў лічаць сваёй мэтай спрыяць развіццю моладзі як фізічна, так і духоўна. Гэта не ваенізаваная арганізацыя, як лічаць многія. Хаця скаўтынг узнік як арганізацыя для падрыхтоўкі маладых разведчыкаў, цяпер ён лічыць сваёй першапачатковай задачай выхаванне шматграннага, моцнага, духоўна развітога чалавека.

Трэба адзначыць, што як беларускія, так і іншыя скаўцкія арганізацыі лічаць сваім падмуркам веру ў Госпада. На Устаноўчым Сойме прысутнічалі святары розных канфесій. Будзем спадзявацца, што нованароджаны беларускі скаўцкі рух не будзе разарваны паміж рознымі рэлігійнымі ды палітычнымі плынямі, і паслужыць святой справе — выхаванню ў беларускіх юнакоў і дзяўчат любві да Бацькаўшчыны.

Больш падрабязна пра Устаноўчы Сойм АБС Вы зможаце прачытаць у наступным нумары нашай газеты.

ALFA

АНТЫСТРАХ

Мясцовая гасцініца больш стасавалася да кашмарных аповедаў Агаты Крысці, чым да творчай камандзіроўкі. Старая драўляная падлога — дошкі жаласна рыпелі ад кожнага кроку. Пашарпаныя сцены — першапачатковы колер шпалераў не змагла б устанавіць аніякая экспертыза. Маленькае, пакрытае пылам акенца. У такім пакоі знявераная, спакутаваная душа, напэўна, здольная разлічыцца з жыццём. Лепшага месца не адшукаць. Бр-р-р...

Сярод ночы з-за сцяны раздаўся дзікі лямант: "Чалавека забілі!". Крутнуўшы ручку гасцінічнага тэлевізара, сцішыла гук. Данёсся тупат ног, віскат дзвярэй. У адзіным парыве я ледзь не апынулася на калідоры. Аднак прыгадала шматзначнае папярэджанне дзяжурнай пра нядобрую славу іхняй гасцініцы і абмежавалася тым, што толькі вызірнула вонкі праз прыадчыненыя дзверы. Кагосьці сіня-чырвонага, дзякуй Богу, жывога, выносілі з суседняга пакоя. "Ён больш п'яны, чым пакалечаны. Яго варта весці ў выцвярэзнік, а не ў бальніцу", — раздражнёна заўважыў урач. Як толькі "хуткая" з'ехала, за сцяной ізноў звонка заляскалі аб стол карты. Міліцыі не бачна, не чутно. Стомленая, я ўжо пачала засынаць. Праз ліпкую дрымоту раз-пораз усплывала дыктарка на экране нявыключанага тэлевізара, якая з салодкай усмешкай даводзіла праграму перадач: "Дама, туз, кароль, шасцёрка...". Не прайшло і дзесяці хвілін, як ізноў завухкалі глухія ўдары нечага цвёрдага аб нешта мяккае, зарыпела мэбля ў суседнім нумары, нехта з лёту ўрэзаўся ў тонкую перагародку з маім пакоем. Чыясьці "карта" была яўна біта. Раптам — "дзынь". Тэлефон. "Галуба мая, — плаксівы жаночы голас дрыжэў, гатовы захлынуцца слязамі. — Выклічце міліцыю, вы ж з рэдакцыі, можа вас паслухаюць, бо мая просьба, што вада праз пясок. Я ж тут зусім адна, няма нават каму дапамагчы". Я ўявіла сабе гэтую, нейкую выцвілую, стомленую жанчынку пасярод старой раённай гасцініцы, дзе ў дзверы штовечар з пагрозамі і лаянкай увальваюцца нахабныя п'яныя дзецюкі. Калі яна не адчыняе зашчапку, пагражаюць ёй бруднымі кулакамі. І так кожны дзень.

Міліцыю, зразумела, я выклікала. Але вось твар гэтай запалоханай ушчэнт жанчынкі, гэты бясконцы страх аніяк забыць не магу. Грамадству, якое плодзіць баязліўцаў, якое прыніжае людзей пастаянным страхам, нічога годнага не наканавана. Сістэма, пабудаваная на боязі, доўга не вытрымлівае. Пакуль людзям не надасца адчуванне надзейнасці, стабільнасці, абароненасці — будзе панаваць цёмны, глухі страх. Перад днём сённяшнім і заўтрашнім, перад мажлівымі войнамі і дыктатурамі, перад левымі і правымі, і нават вось перад гэтым брудным падонкам, які зневажае нас, нікога не баючыся, на кожным кроку. Спадары кіраўнікі, дайце людзям адчуць сябе не эмігрантамі, а гаспадарамі на сваёй зямлі, не сродкам, а мэтай пераўтварэння, вярніце чалавеку радасць жыцця і сапраўдны ягоны кошт!

Алена Агібалава.

ШТО ГАВОРАЦЬ ПРЭЗІДЭНТЫ

На прэс-канферэнцыі, якая адбылася пасля заканчэння Кіеўскай сустрэчы, кіраўнікам незалежных дзяржаў было зададзена пытанне: "Ці адпавядае назва "Садружнасць" ейнаму зместу на сённяшні дзень?' Вось што яны адказалі.

Л.Краўчук: "Гэтая назва вызначана як мара".

Б.Ельцын: "Садружнасць — гэта дынамічны працэс. Я ўпэўнены, ён прывядзе да таго, што мара стане рэальнасцю".

Н.Назарбаеў: "За здзяйсненне мары трэба змагацца".

І.Карымаў: "Садружнасць — не проста мара, а неабходнасць".

М.Снегур: "Да Садружнасці трэба імкнуцца".

А.Акаеў: "Садружнасць дакладна адпавядае патрэбнасцям краін".

Л.Тэр-Петрасян: "Садружнасць — гэта непазбежны працэс".

С.Шушкевіч: "СНД мае больш падстаў называцца Садружнасцю, чым СССР — Саюзам".

Р.Набіеў: "Трэба імкнуцца, каб Садружнасць з мары стала існасцю".

Першаму каналу — БЫЦЬ?

Прафесіяналізму тэлежурналістаў Астанкінскага канала можна пазайздросціць. Адзінае, што насцярожвае,- палітычная накіраванасць "Першай праграмы". Паўстае нават пытанне аб тым, каб гэты канал расфарміраваць... У сувязі з гэтым на прэс-канферэнцыі, што адбылася ў Мінску пасля вяртання Станіслава Шушкевіча з Кіева было зададзена пытанне аб лёсе тэлерадыёкампаніі "Астанкіна". Старшыня Вярхоўнага Савета адказаў так: "Гэтае пытанне не вырашана. Прапанавана прапрацаваць яго кіраўнікам урадаў. Тут назіраецца моцнае процідзеянне ў падыходах. Фінансаваць яго патрабуюць, але ж прэтэнзій да кампаніі шмат. Выкарыстоўваецца яна як прапагандысцкая структура ў ацэнцы палітычных падзей, і шчыра кажучы, я знаходжуся ў вялікім сумненні наконт яе лёсу. Чаму нам не пашукаць іншыя каналы інфармацыі, скажам, Сі-Эн-Эн? "Астанкіна" вельмі тэндэнцыйна падбірае інфармацыю..."

Што ж, будзем дзяліць 1-ы канал?

ТАТАРСКІ РЭФЕРЭНДУМ: раскол Расіі?

Як вядома, 21 сакавіка, нягледзячы на пратэсты прэзідэнта Ельцына, Вярхоўнага Савета Расійскай Федэрацыі, Канстытуцыйнага суда Расіі, у Татарстане адбыўся рэферэндум. У спісы для галасаванняў было ўнесена 2 мільёны 610 тысяч 227 грамадзян рэспублікі. Да ўрнаў з'явілася на 477 тыс. менш. На пытанне рэферэндуму "так" адказалі 61,4 працэнта, "не" – 37,2 працэнта. Здаецца, большасць – за аддзяленне ад Расіі? Вельмі спрэчна. Аналіз ходу рэферэндуму дае падставы меркаваць, што думка татар і людзей іншых нацыянальнасцей, якія жывуць на тэрыторыі Татарстана, падзялілася, як кажуць, "фіфті-фіфті". Так што зноў штурмаваць Казань не спатрэбіцца.

БНФ + КДБ = АКК

Як паведамлялася, пад дахам мінскага Дома літаратара прадстаўнікі некалькіх дзесяткаў палітычных арганізацый падпісалі пагадненне "Аб сумесных дзеяннях пры ўзнікненні пагрозы суверэнітэту Рэспублікі Беларусь". Пад гэтым дакументам подпісы С.Шушкевіча, З.Пазняка, П.Чауса, П.Краўчанкі, Э.Шыркоўскага. Такім чынам, быў створаны Антыкрызісны камітэт, які ўзначаліў Прэм'ер-міністр РБ В.Кебіч. З самых уплывовых арганізацый у АКК не ўвайшлі беларуская праваслаўная царква і беларуская ваенная акруга. Узнікае пытанне, чаму ў арганізацыю, якая прызначана абараняць інтарэсы Беларусі, не ўвайшлі ні беларуская епархія, ні вайскоўцы? Ці не таму, што беларускае праваслаўе спрадвеку было скіравана ў бок "старэйшага брата", на ўсход, а кіраўнікі БВА і да гэтага часу не могуць уцяміць, што іхні штаб знаходзіцца на зямлі суверэннай дзяржавы?

ТВАРАМ ДА ТВАРУ З АМЕРЫКАЙ

З 17 па 23 сакавіка гэтага года міністр замежных спраў П.Краўчанка наведаў з рабочым візітам ЗША.

У гутарцы П.Краўчанкі з Прэзідэнтам ЗША Дж.Бушам былі закранутыя пытанні афармлення міждзяржаўных адносін паміж РБ і ЗША, падрыхтоўкі візіту кіраўніцтва Беларусі ў ЗША, прадастаўлення рэспубліцы рэжыму найбольшага спрыяння і інш. Прэзідэнту ЗША быў перададзены ліст Старшыні СМ РБ В.Кебіча, у якім зроблены запэўніванні аб павазе правоў чалавека пакідаць краіну і вяртацца ў яе.

Пад час сустрэчы П.Краўчанкі з дзяржсакратаром ЗША Дж.Бейкерам апошняму была ўручана нота аб прызнанні часовага паверанага ў справах РБ у ЗША. Ім стаў С.Мартынаў, які раней працаваў намеснікам пастаяннага прадстаўніка Рэспублікі Беларусь пры ААН. Міністр сустрэўся таксама з Генеральным сакратаром ААН Б.Галі, прадстаўнікамі вайсковых, юрыдычных, дабрачынных колаў.

Пытанні ў нумар

Прывід беспрацоўя

"Адкажыце, калі ласка, колькі зараз беспрацоўных на Беларусі?

Л.Крыўчэня, Брэст".

Як паведамляе служба занятасці РБ, зараз у рэспубліцы афіцыйна прызнаны беспрацоўнымі 3444 чалавекі. Толькі за першыя месяцы 1992 года статус беспрацоўнага атрымалі 2285 чалавек. Матэрыяльнай дапамогай карыстаюцца 1615 чалавек.

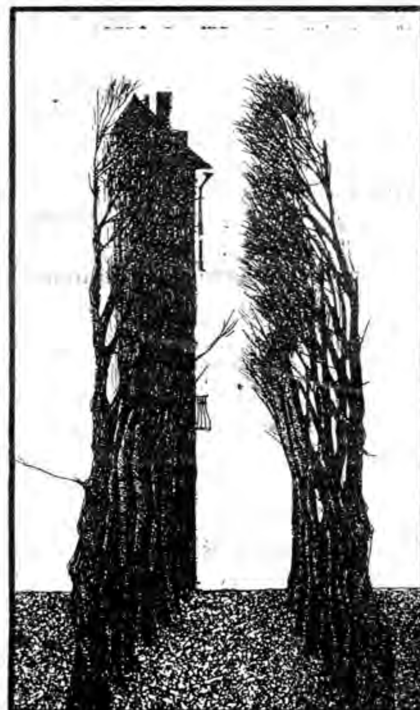
Колькі каштуе купон?

"Цікава, колькі грошай патраціла дзяржава на выраб аднаразовых купонаў?

Н.Ігнаценка, Магілёў".

Як паведамілі кампетэнтныя органы, надрукаваць адзін аркуш купонаў каштуе прыблізна паўтара рублі. Усяго ж на гэтую справу з кішэняў падаткаплацельшчыкаў выцягнута 400 мільёнаў рублёў. Гэта прыкладна па 40 рублёў на кожнага жыхара Беларусі. Толькі вось у хуткім часе гэтыя рознакаляровыя паперкі будуць здадзены ў макулатуру — ім на змену прыйдзе шматразовы купон.

"КАВАЛАЧАК ПАМЯЦІ"

21 сакавіка ў Доме работнікаў мастацтва (пр.Ф.Скарыны, 26) напалову ўрачыста, напалову па-хатняму адбылося адкрыццё чарговай персанальнай выставы мастака Сяргея Балянка. Назва гэтай выставы — "Кавалачак памяці" — традыцыйна паўтарае назву аднаго з новых афортаў. Яго, дарэчы, вы бачыце на нашай маленькай рэпрадукцыі. А яшчэ яна, гэтая назва, надзвычай трапна адлюстроўвае, на мой погляд, сутнасць вялікай часткі творчасці мастака...

Аматары графікі, упэўнены, добра знаёмы з творчасцю Сяргея Балянка. Тым цікавей ім будзе ўбачыць шматлікія новыя творы, адзначаныя лічбамі 1991 і нават 1992. Бо апошні раз глядач і творы сустракаліся ў той жа выставачнай зале ў 1990 годзе. "Слухай, давай пройдземся!" — заклікалі тады афішы. На гэты раз, на жаль, нагляднай агітацыі няма, і можа так адбыцца, што нават зацікаўленыя людзі не трапяць на выставу. А між тым працаваць яна будзе да 10 красавіка.

Тым, хто пакуль не знаёмы з творчасцю Сяргея Балянка, я тым больш раю пабываць у Доме работнікаў мастацтва, таму што вельмі самабытны мастак сваім ні на каго не падобным почыркам, асабістым падыходам да любой тэмы, не паўтараючыся ні ў адным са сваіх афортаў, можа зацікавіць любога. Тым больш, хутчэй за ўсё, вы ведаеце работы Балянка ў жанры кніжнай графікі: менавіта ён афармляў папулярныя фантастычныя кнігі "Прадаецца планета", "Крылы ночы", зборнік твораў Курта Ванегута (выдавецтва "Універсітэцкае"), а таксама большасць кніг выдавецтва "Эрыдан", у тым ліку знакаміты збор твораў Дж.Х.Чэйза. Дарэчы, у тым жа выдавецтве выйшаў каталог твораў мастака.

Для тых, хто пойдзе, убачыць, зацікавіцца, у адным з бліжэйшых нумароў "ЧЗ" — сустрэча з Сяргеем Балянкам і яго выдатнымі творамі.

Яўген Пучкоў.

КУР'ЕР ТЫДНЯ

Айцец Ян МАТУСЕВІЧ,
святар беларускай грэка-каталіцкай царквы:

– Мяне вельмі непакоіць агульная бездухоўнасць, безыдэйнасць. Найбольш яскрава гэтая з'ява адлюстроўваецца на моладзі. Яна не бачыць шляху, не ведае, куды ісці. Можа, менавіта таму развіліся розныя секты, акультныя навукі... Трэба адрозніваць добрае, светлае ад благога!

Як святар лічу, што ўсё добрае ідзе ад Бога, усё дрэннае – ад сіл зла. Мэта ж царквы – прывесці моладзь на шлях дабра, да добрых, высакародных учынкаў. Гэта павінна непакоіць кожнага, а не толькі святароў.

Вельмі цяжка, вельмі марудна ідзе адраджэнне нацыянальнай свядомасці. Сярод моладзі пануе нацыянальны нігілізм. Маўляў, якая розніца, на якой мове гаварыць? Дык як можа выжыць народ, моладзь якога не цікавяць гісторыя, карані, традыцыі гэтага народа?

Уладзімір ГАНЧАРЫК,
старшыня Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі:

– У агульным плане хвалюе нестабільнасць, пагаршэнне эканамічнай і сацыяльнай сітуацыі. Гэта датычыць і Беларусі, і іншых краін СНД. Палітычныя партыі не хочуць ісці на кампраміс, не хочуць шукаць згоды. Што датычыць стварэння антыкрызіснага камітэта, дык яго мэта супрацьстаяць знешняй пагрозе ў адносінах да Рэспублікі Беларусь. На самай жа справе прычыны крызісу ляжаць значна глыбей.

Больш за ўсё непакоіць спыненне прадпрыемстваў, страта людзьмі працы, скарачэнне працоўных месцаў. У сувязі з гэтым асноўная задача зараз – даць людзям магчымасць працаваць і адпаведна зарабляць. Для гэтага трэба даць калектывам магчымасць самім распараджацца сваімі сродкамі.

Пакуль нашы прафсаюзы не прадугледжваюць актаў грамадскага непадпарадкавання. Але гэтае непасрэдна залежыць ад ходу сесіі Вярхоўнага Савета РБ, ад таго, якія пастановы прыме гэтая сесія – аб прафсаюзах, аб працоўных калектывах – і ці не будуць гэтыя пастановы насіць антырабочага характару.

Валерый ІВАНОЎ,
кампазітар:

– Што хвалюе? Адсутнасць прафесіяналізму. Скрозь пануе пячорнае дылетанцтва. Што яшчэ? Я хацеў набыць сабе гумавую лодку. Каб дзецям сваім радасць зрабіць, самі ведаеце – калі дзеці прыроду зразумеюць, калі ўбачаць яе прыгажосць, калі хоць раз сустрэнуць світанак дзе-небудзь на рэчцы, на возеры – душу сваю мацнейшай зробяць, больш адчувальнай... Дык вось раней я за адну песню мог дзве такія лодкі набыць. Цяпер жа нават за балет ці за канцэрт для аркестра ніводнай не набудзеш. Цяпер немагчыма нават у думках праплысці па той рэчцы... Не магу я такога зразумець. Раней я зарабляў грошы за тое, што людзям хоць крышачку падабалася, за тое, чаму яны радаваліся. І быў шчаслівы. Што ж зараз? Мастацтва нікому не патрэбнае. Дабрачыннасць, бескарыслівасць лічаць забавай для дурняў. Я ж у сабе гэтае буду ўтрымліваць і ніякая сіла з мяне гэтага не выцягне. Нікога не хачу абвінавачваць, бо самае простае – шукаць вінаватага, што мы і рабілі апошнія сем гадоў. А потым зробяць вінаватымі нас... Вось таму я і нікога не хачу вінаваціць. Які ж сэнс зараз працаваць, ствараць? Ніякага. Той, хто працуе на смеццеўборачнай машыне, зарабляе больш за кампазітара. А ці можа ён напісаць песню?..

А на каго спадзяюся? Толькі на сябе.

На працягу доўгіх гадоў беларускія адраджэнцы святкавалі Дзень Волі, не зважаючы на забароны афіцыйных улад. Хто б мог надумаць, што прыйдзе новы час для гэтага свята. Жыве, жыве незалежная Беларусь!

Фота У. Панады.

25 сакавіка 1918 г. абвешчана незалежнасць Беларускай Народнай Рэспублікі. Беларусы ўсяго свету адзначаюць гэту дату як Дзень Волі. Шаноўная грамада! Віншуйма вас са святам! Не пашкадуйма сіл дзеля таго, каб Рэспубліка Беларусь мацавала сваю дзяржаўнасць, суверэнітэт, і, усвядоміўшы сябе як частку агульначалавечай супольнасці, крочыла ў Еўропу.

3-я Устаўная Грамата Рады Беларускае Народнае Рэспублікі

Год таму назад народы Беларусі разам з народамі Расеі ськінулі ярмо расейскага царызму, які найцяжэй прыціснуў быў Беларусь; ня пытаючыся народу, ён кінуў наш край у пажар вайны, якая чыста зруйнавала гарады і вёскі беларускія. Цяпер мы, Рада Беларускай Народнай Рэспублікі, ськідаем з роднага краю апошняе ярмо дзяржаўнай залежнасьці, якое гвалтам накінулі расейскія цары на наш вольны і незалежны край. Ад гэтага часу Беларуская Народная Рэспубліка абвяшчаецца незалежнаю і вольнаю дзяржавай. Самі народы Беларусі ў васобе Устаноўчага Сойму пастановяць аб будучых дзяржаўных зьвязях Беларусі.

На моцы гэтага трацяць сілу ўсе старыя дзяржаўныя зьвязі, якія далі магчымасць чужому ўраду падпісаць і за Беларусь трактат у Берасьці, што забівае на сьмерць беларускі народ, дзелячы зямлю яго на часткі. На моцы гэтага ўрад Беларускай Народнай Рэспублікі мае ўвайсьці ў зносіны з зацікаўленымі старанамі, прапануючы ім перагледзець тую часьціну Берасьцейскага трактату, якая датычыць Беларусі, і падпісаць мірную ўмову з усімі ваяваўшымі дзяржавамі.

Беларуская Народная Рэспубліка павінна абняць усе землі, дзе жыве і мае лічбенную перавагу беларускі народ, а ласьне: Магілёўшчыну, беларускія часьці Меншчыны, *Гродненшчыны (з Гродняй, Беластокам і інш.)*, Віленшчыны, Віцебшчыны, Смаленшчыны, Чарнігаўшчыны і сумежных часьцяў суседніх губерняў, заселеных беларусамі.

Беларуская Народная Рэспубліка зацьвярджае ўсе тыя правы і вольнасьці грамадзян і народаў Беларусі, якія абвешчаныя Устаўной Граматай ад 9 сакавіка 1918 року.

Абвяшчаючы аб незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі, Рада яе пакладае свае надзеі на тое, што ўсе любячыя волю народы дапамогуць беларускаму народу ў поўнай меры зьдзейсніць яго палітычна-дзяржаўныя ідэалы.

РАДА БЕЛАРУСКАЙ НАРОДНАЙ РЭСПУБЛІКІ.

Дана ў Менску-Беларускім 25 сакавіка 1918 року.

ПЕРАЛІК краін, з якімі Рэспубліка Беларусь устанавіла дыпламатычныя зносіны

	Краіна і месца падпісання	Дата	Спосабы ўстанаўлення дыпламатычных зносін
1.	Украіна	27.12.91 г.	Абмен нотамі паміж міністрамі замежных спраў
2.	ЗША	28.12.91 г.	Абмен пасланнямі паміж кіраўнікамі дзяржаў
3.	Мексіка	14.01.92 г.	Абмен нотамі паміж міністрамі замежных спраў
4.	Швецыя (Мінск)	14.01.92 г.	Падпісанне Пагаднення
5.	КНР (Пекін)	20.01.92 г.	Падпісанне Пагаднення
6.	МНР (Улан-Батар)	24.01.92 г.	Падпісанне Пагаднення
7.	СРВ (Мінск)	24.01.92 г.	Падпісанне Пратакола
8.	Францыя (Мінск)	25.01.92 г.	Падпісанне Пратакола
9.	Партугалія (Мінск)	26.01.92 г.	Падпісанне Пратакола
10.	Японія	26.01.92 г.	Абмен нотамі паміж міністрамі замежных спраў
11.	ЧСФР (Прага)	30.01.92 г.	Падпісанне Пагаднення
12.	Егіпет	01.02.92 г.	Абмен нотамі паміж міністрамі замежных спраў
13.	КНДР (Мінск)	03.02.92 г.	Падпісанне сумеснага Камюніке
14.	Данія	04.02.92 г.	Абмен нотамі паміж міністэрствам і пасольствам (у Маскве)
15.	Нарвегія (Мінск)	04.02.92 г.	Падпісанне Пратакола
16.	Аўстралія (Мінск)	05.02.92 г.	Падпісанне Пратакола
17.	Паўднёвая Карэя	10.02.92 г.	Абмен нотамі паміж міністрамі замежных спраў
18.	Бразілія (Мінск)	10.02.92 г.	Абмен нотамі паміж міністрамі замежных спраў
19.	Швейцарыя (Мінск)	10.02.92 г.	Абмен нотамі паміж міністрамі замежных спраў
20.	Ліхтэнштэйн	10.02.92 г.	Абмен нотамі паміж міністрамі замежных спраў
21.	Венгрыя (Будапешт)	12.02.92 г.	Падпісанне Пратакола
22.	Іспанія (Мінск)	13.02.92 г.	Падпісанне Сумеснага камюніке
23.	Румынія (Бухарэст)	14.02.92 г.	Падпісанне Пратакола
24.	Бангладэш (Мінск)	21.02.92 г.	Падпісанне Пагаднення
25.	Фінляндыя (Хельсінкі)	26.02.92 г.	Падпісанне Пагаднення
26.	Польшча (Варшава)	02.03.92 г.	Падпісанне Пагаднення
27.	Грэцыя	05.03.92 г.	Абмен нотамі паміж міністэрствам і пасольствам
28.	Малайзія	05.03.92 г.	Абмен нотамі паміж міністрам і паслом
29.	Бельгія (Брусель)	10.03.92 г.	Падпісанне Пагаднення
30.	Федэратыўная Рэспубліка Германія (Мінск)	13.03.92 г.	Падпісанне Пагаднення

ЗАЎВАГА. Сярод былых рэспублік СССР, як ні парадаксальна, дыпламатычныя зносіны юрыдычна зафіксаваны толькі з Украінай.

"ПАС" падрыхтавала Алена Агібалава, рэдактар аддзела па пытаннях палітыкі, тэл. 39-87-94.

Парламенцкая публіцыстыка

Дэпутаты крадуць хлеб у журналістаў

Бягучай сесіі беларускага парламента шанцуе на журналісцкую статыстыку. Няма ніводнага выдання, дзе б нашы калегі з бухгалтарскай дакладнасцю не падлічвалі колькасць пытанняў, вынесеных на парадак работы сесіі ўвогуле і кожнага дня ў прыватнасці, колькі хвілін заняў той або іншы выступ, колькі часу цягнулася абмеркаванне, і як шмат паправак было ўнесена дэпутатамі. Не заканатворчасць, а сапраўдная "законавытворчасць" з уласнымі паказчыкамі. Цікава, гэта знак прафесіяналізацыі Вярхоўнага Савета ці фармальна дакладнага функцыяніравання?

Дык вось, услед за іншымі заўважым, што старшыня камісіі па эканамічнай рэформе Леанід Козік правёў на трыбуне не больш як 40 хвілін з прадстаўленнем двух законапраектаў:"Аб каштоўных паперах і фондавых біржах" і "Аб таварных біржах", якія ўтрымліваюць, адпаведна, 42 і 18 артыкулаў. Грунтоўныя, адпрацаваныя законапраекты ўражвалі сваёй дасканаласцю. Міжволі ўсведамляеш: законы гэтаксама, як творы мастацтва, могуць быць прыгожымі. Толькі ў іх асаблівая прыгажосць — там царуе логіка, дакладнасць, выразнасць фармулёвак, непарыўная сувязь з жыццём. Апошняга не скажаш пра законапраект аб цэнаўтварэнні, прадстаўлены Аляксандрам Сасновым (Камісія па пытаннях працы, цэн, занятасці і сацыяльнай абароненасці насельніцтва). Калі першага прамоўцу і ўзначальваемую ім камісію дэпутаты за плённую працу ухвалілі, то спадару Саснову давялося начуць суровыя вызначэнні вынесенага ім для абмеркавання дакумента. Прагучалі, у тым ліку, абвінавачванні ў непрафесійным падыходзе — "эканамічнай публіцыстыкай" назвалі калегі законапраект аб цэнаўтварэнні.

У факсімільным тупіку

нечакана апынулася ініцыятыўная група па збору подпісаў да рэферэндуму

У пятніцу, 20 сакавіка, адбылося пасяджэнне ЦВК — Цэнтральнай выбарчай камісіі. На ім прысутнічалі работнікі Мінюста, пракуратуры рэспублікі, прадстаўнікі юрыдычных службаў урада і Вярхоўнага Савета, выканкомаў мясцовых Саветаў, прэсы. На разгляд была вынесена наступная тэма: "Аб растлумачэнні пытанняў, якія ўзніклі пры прымяненні артыкула XI Закона "Аб народным галасаванні (рэферэндуме) у Рэспубліцы Беларусь". Згодна з літарай Закона, падпісныя лісты павінны засведчвацца подпісам старшыні ініцыятыўнай групы і пячаткай выканаўчага і распарадчага органа мясцовага Савета. Такім чынам, спадару Анцулевічу, які ўзначальвае збор подпісаў да рэферэндуму, неабходна 350 тыс. разоў распісацца. Гэта не толькі зрабіць, але й уявіць сабе цяжка. Таму ініцыятары рэферэндуму карысталіся факсіміле подпісу Анцулевіча. І вось зараз, калі сабрана ўжо звыш 300 тыс. подпісаў, нечакана ўзнікае пытанне (чаму так позна?) — ці лічыць факсіміле, якое, дарэчы, можа быць падроблена, подпісам у яго юрыдычным вызначэнні. У Законе аб рэферэндуме, заявілі спецыялісты, праявіўся непрафесіяналізм Беларускага парламента, бо закладзеная прававая норма немагчымая для выканання. Што ж цяпер рабіць? Сабрана, паўтараем, звыш 300 тыс. подпісаў грамадзян Рэспублікі Беларусь. Варта ўдакладніць — сапраўдных подпісаў, а не іх факсіміле.

"Я ведаю армію і веру ў яе"

Распачата стварэнне ўласных Узброеных Сіл у Беларусі

З пытаннямі наконт вайсковых праблем маладой Беларускай дзяржавы мы звярнуліся да палкоўніка Леаніда Пятровіча ПРЫВАЛАВА. Былы начальнік штаба па ўзбраенню арміі, ён на вачах у падначаленых уласнымі рукамі, як запраўскі механік, рамантаваў аўтамабілі, бронетэхніку. Пад час выбарчай кампаніі Леанід Пятровіч быў абраны дэпутатам "ад тэрыторыі" — Гродзенскай Пралетарскай акругі № 242, якую насяляе 25 тысяч чалавек. З верасня мінулага года сп.Прывалаў становіцца намеснікам старшыні парламенцкай Камісіі па нацыянальнай бяспецы, абароне, барацьбе са злачыннасцю.

– Леанід Пятровіч, усе дэпутаты, з якімі мне давялося размаўляць, шчыра здзіўляліся – дзеля чаго патрэбна зачыняць перад журналістамі дзверы залы пасяджэнняў Вярхоўнага Савета, калі напярэдадні ў эфіры прагучаў выступ выконваючага абавязкі міністра абароны Пятра Чавуса. Прамова спадара Чавуса ўтрымлівала амаль усю аснаватворную інфармацыю па абароне ў Беларусі і па ейных Узброеных Сілах.

— Калі дакладна вызначаць пачатак закрыцця пасяджэння, то пры зачыненых дзвярах павінен быў заслухацца толькі даклад Пятра Чавуса. А можа й лепш, што падаткаплацельшчыкі, якія з уласнай кішэні аддаюць і надалей будуць аддаваць неабыякавыя для іх, бо ўласныя, грошы, пачулі — на якія патрэбы іхнія выдаткаванні пойдуць.

– Вы задаволены вынікамі нарады ў Кіеве Савета кіраўнікоў дзяржаў – удзельніц СНД?

— У пэўнай ступені, так. З 17 прадстаўленых дакументаў падпісана 12. Планавалася напачатку прыняць 8 "чыста ваенных" плюс тры пытанні па пагранічных войсках. Дадаткам стала Пагадненне аб Аб'яднаных Узброеных Сілах. Дарэчы, без вызначэння, што ж такое Аб'яднаныя Узброеныя Сілы СНД, нельга ўвогуле весці гаворку пра абарону ў маштабах Садружнасці. Яшчэ ў снежні, напрыканцы мінулага года, я выступаў на пасяджэнні экспертнай групы, каб звярнуць увагу спецыялістаў на неабходнасць абгрунтавання паняцця і статуса Аб'яднаных Узброеных Сіл. Хоць і запозненае, але ўсё-такі ў рэшце рэшт пацвярджэнне гэтай думкі ў Кіеве станоўча характарызуе напрацоўкі нашай камісіі.

– Праект фарміравання абароннага бюджэту дзяржаў – удзельніц СНД аказаўся непрымальным...

— Так, Генеральны штаб вызначыў на мэты абароны на 1992 год суму ў 578 мільярдаў 343 мільёны рублёў. Пасля гэтага грашовую масу падзялілі паміж дзяржавамі СНД у якасці фіксаванага ўзносу. Прынцып падзелу так і застаўся для нас незразумелым. Але галоўнае, што маленькай Беларусі, па высокапастаўленаму меркаванню Генеральнага штаба, належала выплаціць 15 мільярдаў 750 мільёнаў рублёў на ўтрыманне Стратэгічных Сілаў СНД і 14 мільярдаў 321 мільён рублёў на Сілы Агульнага прызначэння СНД. У выніку няцяжка падлічыць агромністую сукупную лічбу мяркуемага ўзносу. Гэта не аргументаванае і, дарэчы, непасільнае для Беларусі патрабаванне. Да гэтай важнай праблемы, без вырашэння якой, зразумела, не могуць увогуле ствараццa Агульныя Узброеныя Сілы (хто ж будзе карміць, апранаць, забяспечваць тэхнікай войскі СНД?), Савет кіраўнікоў дзяржаў СНД вернецца 15 траўня на чарговай сустрэчы. Заўважу, для распрацоўкі ваенных пытанняў часавыя прамежкі паміж сустрэчамі кіраўнікоў дзяржаў — кароткія, але і прамаруджванне менавіта ў гэтай сферы зносін постсаюзных рэспублік — смерці падобна.

– Неаднаразова прагучала на сесіі і ўжо падарожнічае па старонках газеты вестка – разбазарваецца вайсковая тэхніка. Беларускую армію рабуюць? Хто?

— Так, па "ўважлівых" прычынах паціху перакачоўваюць за мяжу беларускія аўтамабілі, іншая тэхніка. Напрыклад, аўтамабіль скіроўваецца на рамонт у Расію, скуль не вяртаецца ўвогуле — "зрамантаваўся ўшчэнт", знік. Аднак гэта тычыцца не толькі тэхнікі, увогуле матэрыяльнай маёмасці нашых Узброеных Сілаў, але і іх так званай жывой сілы. Ракетны полк у Смаргоні збіраліся перадыслакаваць (на якой падставе!) у Расію. Віцебскую дэсантную дывізію, якая ў 1989 вярнулася з Афганістана, таксама збіраліся скіраваць туды ж — на расейскую тэрыторыю пад выглядам таго, што "яна, знаходзячыся ў Беларусі, страціць сваё прызначэнне", маўляў, ёй месца толькі ў Стратэгічных Сілах СНД. Такім чынам, ёсць спроба пазбавіць Беларусь найбольш баяздольных, падрыхтаваных вайсковых фарміраванняў.

– Паводле Пастановы Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, з 20 сакавіка распачата стварэнне ўласных Узброеных Сіл.

— На жаль, гэта пакуль што толькі папяровы пачатак нашага войска. Па сутнасці, Беларускую армію няма каму ствараць. Мы ж не маем Міністэрства абароны, гэтаксама як і асобы, паўнамоцна адказнай за Узброеныя Сілы Беларусі, — міністра абароны. На сённяшні дзень ёсць выконваючы абавязкі міністра абароны Пётр Чавус (былы міністр па справах абароны, які, дарэчы, сам прапанаваў Міністэрства па справах абароны пераўтварыць у Міністэрства абароны). Аналагічныя змены назову гэтага міністэрства ў іншых дзяржавах СНД не цягнулі за сабой адстаўку толькі што абранага міністра.

– Вакол пасады міністра абароны разгарнулася кар'ерысцкая амбітная мітусня. Дадаліся прозвішчы раней не вядомых прэтэндэнтаў на высокае крэсла.

— Закулісная барацьба хутка стане яўнай. Больш так нельга, спадзяюся, што сесія ўсё ж разгледзіць кандыдатуры прэтэндэнтаў і абярэ асобу, вартую адказнага міністэрскага партфеля.

– А ці не станем мы, стварыўшы моцную ўласную армію, ахвярай ваеннай дыктатуры. Не сакрэт, што рэспубліка наша ваенізаваная, насычаная прадпрыемствамі ВПК і вайскоўцамі: выводзілі з Захаду, а цяпер – і з Усходу, з Поўдня, адусюль імкнуцца на Радзіму афіцэры, вяртаюцца салдаты тэрміновай службы.

— Я бацькоў сваіх не памятаю,яны загінулі: тата ў 1943 годзе, маці з братам у 1945. Няма ніводнай беларускай сям'і, якую б ні абмінула чорная паласа Айчыннай вайны. Наш беларускі народ мае такі гістарычны "практыкум" па выжыванню, што гэтаму вопыту ў беларускай нацыі можна вучыцца іншым. Я ведаю армію і веру ў яе. Найхутчэйшае стварэнне ўласнага Беларускага войска пазбавіць рэспубліку ад пагрозы ваеннай дыктатуры, надасць нашай арміі, выведзенай са сферы палітычных канфліктаў, стабільнасць.

Гутарку вяла Алена Агібалава.

* 20-я.

* 60-я.

Нягледзячы на сваю рахманасць і лагоднасць (а можа дзякуючы менавіта гэтым якасцям), беларусы заўжды былі працавітай нацыяй. Уласнікамі, людзьмі, што са стараннасцю і клапатлівасцю дбалі аб прыватнай гаспадарцы, сваёй справе. І, нягледзячы на ўсе катаклізмы, змены і метамарфозы сацыяльна-эканамічнага ладу і культурна-палітычнага ўціску, яны такімі і застануцца ў сваёй большасці. Сённяшні час вельмі цяжкі ў гэтым сэнсе: людзям нанава даводзіцца будзіць у сабе пачуццё гаспадара, што столькі год было пад прыгнётам. Таму што толькі гаспадар можа вярнуць да жыцця змярцвелую эканоміку Беларусі. І як бы ні сур'ёзна выглядалі першыя калгаснікі на архіўных фота, як бы ні запэўнівала сваёю ўсмешкаю ардэнаноска, мы ўжо не верым у калгасны лад. У ім няма паратунку. І, магчыма, беспадстаўна вера ў тое, што фермерства стане панацэяй для гаспадаркі рэспублікі ўжо заўтра, але ў тым, што выратуе яе праз тры-пяць гадоў, я ўпэўнены. Прынамсі, гэта адзінае, на што могуць спадзявацца беларускія палі, якія перанеслі цяжар сямідзесяцігадовага эксперыменту.

Прыватнік, уласнік, гаспадар — да нас вяртаюцца гэтыя словы. Як яго абараніць, як яму дапамагчы? Трэба даведацца думку на гэты кошт спецыялістаў. Што мы і зробім. У сённяшнім нумары І.Мароз, дацэнт кафедры экалагічнага і сельскагаспадарчага права БДУ імя Леніна, разважае, як абараніць фермера. А ў наступным — Я.А.Друзік, кандыдат эканамічных навук, паспрабуе асэнсаваць двухгадовы шпацыр Польшчы па шляху прыватызацыі. Іх вопыт для нашай рэспублікі ўяўляецца найбольш карысным — як пойдзе Беларусь? Куды ўвогуле мы скіруем свой рух? Паразважаем, абмяркуем.

* 90-я?

На сесію Вярхоўнага Савета Беларусі

Радок у закон,

або Фермеру патрэбна прававая ахова

Недасканаласць зямельнага заканадаўства ў нашай рэспубліцы на практыцы прыводзіць да таго, што зямлю селяніну можна даць, а можна і не даць, г.зн. рашэнне прынцыповага пытання аддаецца на водкуп мясцоваму кіраўніцтву. Пры гэтым характэрна, што рабіцца гэта можа са спасылкай на закон у абодвух выпадках. Праілюструю сваё сцвярджэнне на аналізе асобных артыкулаў існуючага сёння Кодэкса аб зямлі.

У арт.67 Кодэкса аб зямлі гаворыцца, што членам калгасаў і іншых сельскагаспадарчых прадпрыемстваў, пажадаўшым выйсці з іх складу і весці прыватную сялянскую гаспадарку, па рашэнню раённага Савета народных дэпутатаў з улікам неабходнасці стварэння роўных умоў гаспадарання прадастаўляюцца надзелы, якія канфіскуюцца з зямель узгаданых прадпрыемстваў. А ў 70 артыкуле, які вызначае парадак прадастаўлення зямлі для вядзення сялянскай гаспадаркі, запісана, што грамадзянам Рэспублікі Беларусь, якія не пералічаны ў арт.67 Кодэкса аб зямлі (г.зн. тым, хто не з'яўляецца членам калгасаў або іншых сельскагаспадарчых прадпрыемстваў), зямельныя надзелы для прыватнага гаспадарання прадастаўляюцца са спецыяльнага фонду зямельнага запасу, які ўтвараецца з сельскагаспадарчых угоддзяў, выбыўшых з абароту або пераведзеных у менш каштоўныя землі: зямель ляснога фонду, не пакрытых лесам або занятых малакаштоўнымі ляснымі пародамі і прыгоднымі па глебавых і іншых умовах для выкарыстання ў якасці сельскагаспадарчых угоддзяў. Але ўсім вядома, што гэта за сельгасугоддзі, якія выбылі з абароту або заняты малакаштоўнымі ляснымі пародамі, – забалочаныя, зарослыя хмызняком землі, якія немагчыма прывесці ў добры стан, калі гаспадар не будзе ўзброены адпаведнай тэхнікай. Зразумела, што на такіх землях весці сялянскую гаспадарку пры сённяшніх умовах немагчыма.

Маючы такую прававую норму, тыя кіраўнікі гаспадарак і мясцовых органаў улады, якія на сваёй тэрыторыі не жадаюць мець фермераў, фактычна на законнай аснове блакіруюць стварэнне такіх гаспадарак. Адсюль вынікае неабходнасць адмены ўзгаданага артыкула, бо ён ставіць у вельмі нявыгаднае становішча тых грамадзян, якія маюць намер весці сялянскую гаспадарку, але не з'яўляюцца членамі калгаса або іншага сельгаспрадпрыемства. А такіх грамадзян становіцца ўсё больш.

Патрабуюць перагляду і некаторыя палажэнні пастановы Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь ад 18 лютага 1991 г. "Аб правядзенні зямельных рэформ у рэспубліцы", якія не адпавядаюць сённяшняму дню. Гэта тычыцца перш за ўсё практыкі фарміравання спецыяльнага фонду зямельнага запасу мясцовых Саветаў народных дэпутатаў для забеспячэння зямельнымі надзеламі юрыдычных і фізічных асоб.

У пастанове гаварыцца, што гэты фонд таксама фарміруецца "за кошт нерацыянальнага выкарыстання ўгоддзяў, зямель, якія выкарыстоўваюцца не па мэтаваму прызначэнню або з парушэннем устаноўленых патрабаванняў, і за кошт сельгасугоддзяў, выбыўшых з абароту або пераведзеных у менш каштоўныя землі, зямель ляснога фонду, не пакрытых лесам або занятых малакаштоўнымі ляснымі пародамі і г.д.". Як бачым, гэты фонд прапанавана фарміраваць з зямель, якія фактычна не прыгодны для вядзення сельскай гаспадаркі, г.зн. сельгасугоддзяў, што з'яўляюцца кінутымі і не выкарыстоўваюцца, а калі і выкарыстоўваюцца, то з вельмі нізкай аддачай. Аб якасці зямель гэтага фонду можна меркаваць па такому факту. У Брэсцкай вобласці з усіх зямель узгаданага фонду толькі 19 працэнтаў складае ралля, астатняе– кінутыя землі.

Такім чынам, калі мы прызнаём роўнасць розных форм гаспадарання на зямлі (а гэта зацверджана ў Кодэксе аб зямлі), то нельга селяніна-індывідуала ставіць у горшае становішча. Ён павінен быць надзелены ўрадлівай зямлёй, як сказана ў законе – "кадастравая адзнака выдзяляемага зямельнага надзелу павінна быць, як правіла, на ўзроўні сярэдняй па гаспадарцы". Толькі неабходна выключыць з артыкула Закона словы "як правіла", таму што гэтая агаворка нядобрасумленнымі кіраўнікамі часцей за ўсё выкарыстоўваецца, каб абысці закон, не выканаць яго патрабаванні. Выдзяленне добрай зямлі для вядзення сялянскай гаспадаркі павінна стаць нормай закона, абавязковым патрабаваннем для кіраўнікоў на месцах. Хто прывёў гэтыя землі ў непрыгоднае становішча, той няхай іх і аднаўляе. А то атрымліваецца, што з аднаго боку мы за развіццё розных форм гаспадарання (у тым ліку і за развіццё фермерства), а з другога – на законнай аснове выдзяляем будучаму фермеру такія землі, на якіх весці гаспадарку практычна немагчыма. На такіх землях, хоць і з вялікімі цяжкасцямі, можна арганізаваць садаводства, агародніцтва, але не фермерства.

Трэба адзначыць, што ў апошні час назіраецца тэндэнцыя з боку кіраўнікоў гаспадарак размеркаваць зямлю ў калгасах паміж усімі калгаснікамі, зрабіць іх уладальнікамі або ўласнікамі зямлі, каб кожны меў свой зямельны надзел. Калі гэта ажыццёвіцца, то атрымаць зямлю фермеру будзе яшчэ цяжэй. А мэта тут адна – не дапусціць развіцця фермерства і захаваць непахіснасць калгасаў. Гэта акалічнасць мае прынцыповае значэнне пры абмеркаванні і прыняцці закона аб прыватнай уласнасці на зямлю.

Патрабуюць перагляду і ўдакладнення і іншыя артыкулы Кодэкса аб зямлі, асабліва тыя, у якіх ідзе гаворка аб землеўладанні грамадзян. Надуманымі, на мой погляд, з'яўляюцца прадугледжаныя ў арт.53 Кодэкса такія выразы, як "індывідуальнае садаводства", "індывідуальная жывёлагадоўля". Не вельмі дасканала сфармуляваны арт.37, што прадугледжвае пераход права ўладання і права карыстання зямельным надзелам разам з пераходам права ўласнасці на пабудову. Няма дакладнага размежавання ў кампетэнцыі Саветаў розных узроўняў па пытанню канфіскавання зямель. Гэтыя і іншыя артыкулы неабходна ўдакладніць пры ўнясенні змен у Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб зямлі ў сувязі з прыняццем Закона аб прыватнай уласнасці на зямлю.

І.Мароз,
дацэнт кафедры
экалагічнага і сельскагаспадарчага права
юрыдычнага факультэта
БДУ імя У.І.Леніна.

З БІРЖАЙ НА "ТЫ"

"Сёння шмат спрачаюцца пра біржы. А што гэта, уласна кажучы, такое?

Т.Бараноўская, г.Мінск".

Сёння галоўнай спецыялізацыяй усіх біржаў — універсальных і "галіновых" — з'яўляюцца тавары народнага спажывання.

Што ж уяўляе сабой таварная біржа? Любая таварная біржа мае два асноўныя накірункі дзейнасці: аптовы гандаль, з аднаго боку, і каціроўка цэн тавараў, гэта значыць, інфармацыйнае абслугоўванне — з другога. Сутнасць біржы — саюз прадпрымальнікаў і гандляроў, складзены ў мэтах стварэння спрыяльных умоў для камерцыйнай дзейнасці.

Асноўнымі рысамі, якія характарызуюць таварную біржу, з'яўляюцца:

— ажыццяўленне куплі і продажу не саміх тавараў, а кантрактаў на іх пастаўку;

— продаж кантрактаў на стандартызуемыя віды тавараў, якія могуць быць прададзены буйнымі партыямі па ўзорах або тэхнічнаму апісанню;

— рэгулярнасць таргоў, якая дае магчымасць сканцэнтраваць на біржы вялікую колькасць пакупнікоў і прадаўцоў і выяўляць базісныя рыначныя цэны;

— свабодныя купля і продаж кантрактаў, калі пакупнік вольны выбіраць прадаўца, а прадавец — пакупніка;

— дзеянне рынычных цэн, якія фарміруюцца пад уплывам рэальных суадносін попыту і прапановы;

— ажыццяўленне таргоў па адзіных біржавых правілах, дзеянне якіх арганізуе рынак;

— актыўны і непасрэдны ўдзел у гандлі біржавых пасрэднікаў (брокераў);

— наяўнасць тыпізацыі кантрактаў і мінімальных партый пастаўак, якія спрошчваюць вядзенне таргоў.

По ступені ўдзелу наведвальнікаў у біржавых таргах таварныя біржы дзеляцца на адкрытыя і закрытыя. У таргах на закрытых біржах могуць прымаць удзел толькі біржавыя пасрэднікі (брокеры), а на адкрытых — акрамя брокераў, таксама і наведвальнікі.

У адпаведнасці з характарам біржавых аперацый адрозніваюць таварныя біржы рэальнага тавару і ф'ючэрсныя. Продаж кантрактаў на біржах рэальнага тавару суправаджаецца, як правіла, далейшай пастаўкай тавараў. На ф'ючэрсных біржах ажыццяўляюцца ў асноўным спекулятыўныя здзелкі і страхаванне ад неспрыяльных змен цэн, якія не суправаджаюцца пастаўкай тавараў, а маюць сваім вынікам ліквідацыю кантрактаў і пералік паміж брокерамі на аснове розніцы ў цэнах. Большасць бірж, якія дзейнічаюць за мяжой у сучасны час, з'яўляюцца ф'ючэрснымі. На сённяшні дзень на Беларусі дзейнічае 27 бірж.

Нашчадкі Гедыміна

"Я чула, што ў князя Гедыміна было шмат жонак і амаль што тузін дзяцей ад іх. Ці так гэта? Калі так, раскажыце, калі ласка, як іх звалі і чым яны займаліся.

М.Закрэўская, вучаніца 10 класа, г. Віцебск".

У Гедыміна было ўсяго дзве жонкі. А вось дзяцей сапраўды шмат. Чатырнаццаць — 7 сыноў і 7 дачок.

Ад першай жонкі, Евы, нарадзіліся: Яўнут — князь заслаўскі, Люнтвід — князь смаленскі, Нарымут — князь пінскі, Карыят — князь навагрудскі, Любарт — княжыў на Валыні.

Ад другой жонкі, Вольгі, нарадзіліся найбольш вядомыя сыны: Альгерд, які княжыў у Крэве, і Кейстут — князь трокскі.

Дочкі ж Гедыміна павыходзілі замуж за суседніх валадароў. Алдона выйшла за польскага караля Казіміра, Дакміла — за мазавецкага князя Ванька, Марыя — за мазавецкага князя Баляслава, другая Марыя — за цвярскога князя Дзмітрыя, Настасся — за маскоўскага князя Сімяона, Бірута — за князя Давыда Гарадзенскага. Сёмая дачка, імя якой невядома, была замужам за Юрыем, князем галіцкім.

Дадам, што Гедымін пражыў восемдзесят чатыры гады і памёр не ад старасці, а быў смяротна паранены стралой у бітве з крыжаносцамі.

ШТО ТАКОЕ АБРАЗАННЕ?

"Я збіраюся разам з бацькамі ехаць у Ізраіль, але мае сябры кажуць, што калі я не зраблю абразанне, мяне туды не пусцяць. Гэта, канешне, жарт, але хацелася б даведацца аб гісторыі гэтай старажытнай аперацыі.

Раман К., г.Магілёў".

Абразанне з'яўляецца адным з самых распаўсюджаных відаў пластычных аперацый на палавым члене. Яно ўзнікла задоўга да Ражства Хрыстова. Сам Хрыстос і яго 12 апосталаў былі абразаныя. Такая аперацыя была шырока распаўсюджана ў старажытным Егіпце і вядома нават ацтэкам. Сёння абразанне робяць такія народы, як аўстралійскія абарыгены, бразільскія індзейцы такуна, абісінскія хрысціяне і, канешне, мусульмане і іудзеі. У Бібліі аб абразанні ўпершыню прыгадваецца ў Кнізе Быцця: "Абразайце крайнюю плоць вашу, і гэта будзе знакам запавету паміж мной і вамі". У старажытныя часы аперацыя рабілася з дапамогай вострага каменя. У Кнізе Зыход аб гэтым напісана: "Тады, узяўшы каменны нож, абрэзала крайнюю плоць сына свайго і, кінуўшы да ног яго, сказала, ты жаніх крыві ў мяне".

У яўрэяў для абразання выкарыстоўваецца стальны нож, а аперацыю робіць магель, рытуальны хірург, які займаецца выключна абразаннем. Ён свабодна аперыруе васьмігадовае дзіця, што могуць сабе дазволіць нямногія хірургі.

Гэта аперацыя дае відавочныя перавагі ў палавым жыцці, але наўрад ці яны, а не рэлігія, сталі прычынай яе.

ЗА ПРАВЫ СЕКСМЕНШАСЦЯЎ

"Чуў, што шмат рок-музыкаў падпісаліся пад зваротам да ўрада Расіі, дзе выступілі за адмену 121 артыкула КК РСФСР ч.1, які карае за "мужеложство". Ці праўда гэта?

Сяргей С., г. Брэст".

Так, сапраўды, такі зварот быў складзены і акцыя па збору подпісаў распачата Уладзімірам Вясёлкіным (гурт "Аўкцыён"). "Мы ўпэўнены, што гэты артыкул супярэчыць гуманістычным прынцыпам, свабодзе волевыяўлення, праву выбару ўсялякага цывілізаванага чалавека планеты,— гаворыцца ў звароце.— ... Гэтым людзям (секс-меншансцям — А.К.) неабходна вярнуць права на свабоду, пазбавіць іх страху. Зразумейце, свет разнастайны, і ў гэтым ягоная сіла, і сексуальныя прыхільнасці таксама неаднатыпныя! Прэч дыскрымінацыю тых, хто не такі, як ты!!!"

Пад зваротам падпісаліся гурты: "Аўкцыён", "Брыгада С", "Стыль", "Місія Антыцыклон", "Нефармальнае аб'яднанне моладзі", "Не ждалі", "Камікадзэ", "Наце", частка музыкаў "ДДТ", "АВІА", "Наўцілус Пампіліус", "ЧайФ"; а таксама часопіс "Обозрение произведений андеграунда" (Кіеў), частка вінніцкага рокклуба, Агенцтва "СМАК", Андрэй Бурлака, Настасся Рахліна (удава Аляксандра Башлачова), Уладзімір Сікачоў, Лабараторыя Эксперыментальнага Мадэліравання, Міхаіл Жванецкі, Сяргей Крылоў, Уладзімір Салтыкоў, Міхаіл Барзыкін (Тэлевізар), супрацоўнікі ВІДа, ЭРІА.

Як жыццё, "Мроя"?

"Цікава было пачуць пра "ўлісаўскія" навіны. А што адбываецца з "Мрояй"? Ходзяць чуткі, што гурт развітаўся з Венем.

Алесь КОЗІК, г.Наваполацк".

Сапраўды, пра "Мрою" ходзіць нямала чутак. І хоць падставы многія з іх маюць, але рэчаіснасці адпавядаюць не ўсе. Скажам, убачыўшы музыкаў гурта ў "Новым небе", сёй-той зрабіў выснову, што "Мроя" распалася. Аднак, зусім наадварот: проста ўдвая павялічылася творчая актыўнасць музыкаў. Дый хіба не прыемна пасля цяжкіх рокавых рытмаў акунуцца ў лагодныя хвалі бардаўскай песні?

Апошнім часам усё часцей пачала з'яўляцца "Мроя" на тэлебачанні: ейныя відэазапісы паказвалі сёлета ў студзені-лютым "Весьціца", "Крок" і іншыя праграмы.

Тое, што менш стала канцэртаў, тлумачыцца тым, бадай, што гурт цяпер актывізаваў студыйную працу — запісвае на Беларускім радыё шэраг новых кампазіцый, а старыя (у тым ліку і з кружэлкі "28-я зорка") ва ўсю гучаць у радыёвыпусках з Менска, Варшавы, Мюнхена, Беластока.

Не ідзе пакуль гаворка і пра развітанне з гітарыстам Венедыктам Коневым-Петушковічам. Ён працягвае працаваць разам з Лявонам Вольскім (вакал, клавішныя), Юрасём Ляўковым (бас-гітара), Алегам Дземідовічам (бубны).

Адказы рыхтавалі:
З. Лукашук
М. Багадзяж
А. Краўчанка
В. Мартыненка

ФАШЫЗМ УЧОРА...

ЧУБАТЫЯ ВЯЗНІ

Дагэтуль невядомы лёс ахвяр фашызму

Чытач! Углядзься ўважліва ў гэтыя здымкі. Гэта страшна! І гэта не камуфляж, а святая праўда. А зняты гэтыя людзі і падзеі ваеннымі фотакарэспандэнтамі 19 сакавіка 1944 года, у дзень вызвалення Азарыцкага лагера смерці, які размяшчаўся на тэрыторыі цяперашняга Калінкавіцкага раёна Гомельскай вобласці.

Углядзься ўважліва ў гэтую дзяўчынку, у яе адзенне, у яе вочы, у якіх застыла нямое пытанне:"Чаму мяне загналі злыя людзі ў гэты праклятага лагер смерці? Што я ім зрабіла дрэннага?" А ледзь улоўная ўсмешка на твары гаворыць:"І як добра, што я дажыла да вызвалення. Цяпер я буду жыць".

Гэта Кур'ян Вера, 6 гадоў, з вёскі Падветка Любанскага сельсавета Кастрычніцкага раёна. Яна, як і тысячы іншых хлопчыкаў і дзяўчынак, уцалела, выйшла з-за калючага дроту, засталася жыць. Падрабязна лёс яе пакуль мне невядомы, але яна цяпер жыве ў Бабруйску.

Страшную карціну намалявала ў сваім лісце Соф'я Уладзіміраўна Удругава, член савета ветэранаў 65-й арміі, былы ваенурач, жыхарка Масквы:"Трупы памёршых ад сыпнога тыфу, холаду і голаду валяліся ў канцлагеры на зямлі. Я гэта бачыла сваімі вачыма. Адну з першых машын з дзецьмі я суправаджала ў палявы шпіталь, і ўсю дарогу ў мяне ліліся слёзы, хоць у вайну я вельмі рэдка плакала. Памятаю абмарожаную дзяўчынку гадоў пяці. Пасля чула ад доктара, які ампутаваў ёй абмарожаныя ногі, што, калі прачнулася ад наркозу, яна спытала:"Доктар, а ножкі ў мяне яшчэ вырастуць?" Медперсанал не вытрымаў — усе плакалі".

А колькі такіх дзетак засталіся там, за калючым дротам трох фашысцкіх канцлагераў пад агульнай назвай Азарыцкі канцлагер? А колькі іх ляжыць у забытых брацкіх, агульных магілах паблізу населеных пунктаў Калінкавіцкага, Светлагорскага, Рэчыцкага раёнаў, дзе размяшчаліся ваенна-палявыя шпіталі 65-й арміі, у якіх лячылі нашыя ваенурачы хворых, абмарожаных, змардаваных ад голаду і холаду дзяцей і дарослых, былых вязняў гэтага страшнага лагера смерці? Страшны гэта быў канцлагер, сапраўднае марозна-тыфознае пекла. І супрацьзаконны і антыгуманны, бо фашысты заразілі тыфам мірнае насельніцтва, пазганялі хворых людзей за калючы дрот і стварылі сапраўдны рассаднік эпідэміі з мэтай заразіць наступаючыя часці Чырвонай Арміі. Для фашыстаў усе метады былі добрымі. На жаль, іх чалавеканенавісніцкі разлік апраўдаўся. Па ўспамінах камандуючага 65-й арміяй І.П.Батава, 19-ы стралковы корпус генерала Самарскага быў тыфозным на 40—50 працэнтаў і таму адведзены з перадавой у тыл.

Доўгі час лічылася, што вытанчаныя здзекі фашыстаў з мірнага насельніцтва абмяжоўваліся калючым плотам канцлагераў у наваколлі Азарычаў. Але параўнальна нядаўна сталі вядомы факты злачынстваў гітлераўцаў далёка за межамі гэтага канцлагера.

На мае раней надрукаваныя ў "Знамени юности" артыкулы адклікнуўся жыхар горада Магілёва Кушняроў Міхаіл Аляксандравіч, падпалкоўнік міліцыі ў адстаўцы, былы малалетні вязень канцлагера Азарычы.

— Я з'яўляюся,— піша Кушняроў,— малалетнім вязнем канцлагера Азарычы і перажыў усе жахі той страшнай трагедыі. Выжыў дзякуючы добрым людзям, але хваробы суправаджаюць мяне ўсё маё жыццё. Я адзін з тых, хто быў спецыяльна заражаны з дапамогай уколаў сыпным тыфам і змешчаны ў адну са школ горада Бабруйска. Прывезлі нас з канцлагера Азарычы (некалькі дзесяткаў хлопчыкаў 12—14 гадоў). А засталося ў жывых на той перыяд да 10 чалавек. Памёршых хавалі каля школы ў яму. Гэты факт ведалі зусім нямногія, а з тых, хто застаўся жыць, магчыма, адзін я. Я хацеў бы прыняць пасільны ўдзел ва ўвекавечанні ахвяр гэтай страшнай трагедыі, асабліва дзяцей.

З наступных лістоў Міхаіла Аляксандравіча стала вядома, што гэту групку хлопчыкаў фашысцкія выракі змясцілі ў школе № 3 горада Бабруйска, дзе знаходзіўся нямецкі шпіталь. У здаровых дзяцей бралі кроў для нямецкіх раненых, а потым уводзілі ўколамі тыфозную вакцыну, і нямецкія дактары вялі назіранні, як паміраюць людзі ад тыфу. З чым гэта можна параўнаць?

А выратавала Кушнярова жанчына, якая даглядала дзяцей. Даведаўшыся аб тым, што ў Кушнярова ў Бабруйску жыве родны дзядуля, яна толькі па назве вуліцы і па імені дзядулі знайшла яго. Дзядуля за некалькі бутэлек самагону выкупіў у немцаў, якія ахоўвалі шпіталь, свайго ўнука.

А астатнія хлопчыкі памерлі, і астанкі іх спачываюць дзесьці ў двары школы № 3. І няма на тым месцы абеліска, а сучасныя іх равеснікі, нічога не ведаючы пра гэтую трагедыю, весела бегаюць, магчыма, па іх касцях.

19 сакавіка 1944 года вызваленне прыйшло для ўсіх вязняў Азарыцкага канцлагера. Ноччу нямецкія жандары пакінулі лагер, а раніцай да лагера падышлі нашы разведчыкі. Але лагер вакол быў замініраваны. Сапёры размініравалі падыход да лагера — і праз некаторы час па сцежцы жыцця пацягнуўся ў напрамку Азарычаў суцэльны ручай чалавечых постацяў у рыззі, з клункамі, з дзецьмі на руках і на спіне. Гэта было жудаснае відовішча.

Аднак на гэтым трагедыя былых вязняў не скончылася. Людзей пачалі адвозіць у тыл дзеючай арміі і размяркоўваць па населеных пунктах. Было многа хворых. 25 палявых шпіталяў 65-й арміі вяло барацьбу з тыфам. Ім дапамагалі шпіталі суседніх 48-й і 50-й армій. Змучаныя, знясіленыя, хворыя вязні паміралі дзесяткамі ў шпіталях. Іх хавалі побач з магільнымі агароджамі, у бліжэйшых лясах. Цяпер гэтыя масавыя захаванні, у якіх спачываюць сотні, тысячы былых вязняў, зараслі травой, хмызняком і аказаліся забытымі богам і людзьмі. А чыноўнікі мясцовай улады не спяшаюцца

ўвекавечыць памяць мірных грамадзян і хоць бы паставіць помнікі на месцах масавых пахаванняў.

Азарычы — гэта трагедыя ўсяго Усходняга Палесся. Толькі зараз выяўляюцца многія факты, звязаныя з гэтым лагерам. Напрыклад, у архівах знаходзяцца звесткі, што ў ім былі мірныя грамадзяне са Смаленскай, Бранскай, Тульскай абласцей. Таму было б разумна і высакародна стварыць тут мемарыяльны комплекс — Беларускі Асвенцім з усімі лагернымі атрыбутамі.

І хоць з таго часу мінула 48 гадоў (хутка будзе паўстагоддзя), але мы, яшчэ жывыя былыя малалетнія вязні канцлагера Азарычы, не можам забыць нашы пакуты ў дзяцінстве, не можам дараваць нашым катам іх страшныя злачынствы на нашай зямлі, здзекі з нашага народа. Пра гэта кожны дзень нам напамінаюць шматлікія хваробы, якія ўзніклі ў выніку фізічных узрушэнняў у дзяцінстве, кожны год пакідаюць нас браты і сёстры па няшчасцю. Нас трывожыць і непакоіць абыякавасць і раўнадушша да забытых масавых пахаванняў былых вязняў.

Рыгор Галавачэнка,
былы малалетні вязень
канцлагера ў Азарычах,
настаўнік сярэдняй школы № 117
г.Мінска.

... І СЁННЯ

ВОЛЯ І РОЗУМ

Псіхатронная зброя: міф ці рэальнасць?

Ужо некалькі стагоддзяў стваральнікі зброі ў розных краінах імкнуцца адшукаць такія метады ўздзеяння на чалавека і навакольны свет, якія далі б магчымасць з найменшымі стратамі заваёўваць матэрыяльныя каштоўнасці. Газавая, вадародная, атамная, нейтронная зброя ўжо прыдумана. Што далей? Міжнародны саюз барацьбы за правы чалавека сцвярджае, што на працягу апошніх дзесяцігоддзяў спецслужбамі розных краін вядзецца стварэнне прынцыпова новай зброі — псіхатроннай.

Псіхатроніка — гэта экстрасенсорнае (тэлепатычнае) уздзеянне біяполем на мозг чалавека. Сёння не вядома, у чыю галаву ўпершыню прыйшла думка аб выкарыстанні тэхнічных сродкаў для ўплыву на чалавека. Аднак эксперыменты ў галіне біяполя вяліся яшчэ ў гітлераўскай Германіі. Цяжка сказаць, наколькі далёка прасунуліся нямецкія вучоныя на шляху стварэння псіхатроннай зброі. Аднак можна здагадацца, што пасля паражэння фашызму матэрыялы эксперыментаў трапілі ў рукі сталінскага НКУС. Першыя звесткі аб псіхатроннай зброі пасля вайны ўзніклі на Захадзе. Яшчэ ў 60-я гады італьянскі часопіс "Панарама" надрукаваў артыкул "Аддай свой мозг", у якім сцвярджалася, што на перадавыя пазіцыі вайны за кантроль над чалавечым мозгам выйшлі Злучаныя Штаты і Савецкі Саюз. Ужо тады вялася гаворка пра ўстанаўленне не толькі частковага, а наваг поўнага кантролю над мозгам. Адным з тэарэтыкаў псіхічных метадаў уздзеяння на чалавека быў канадскі прафесар Эвін Камерун, які яшчэ ў 1953—54 гадах распрацаваў спецыяльную праграму ў гэтай галіне. Прыкладна ў той жа час аналагічныя эксперыменты праводзіліся і ў Амерыцы, прычым часам легальна. Вось адзін з прыёмаў уздзеяння на падсвядомасць чалавека: у пракатныя ролікі кінематографа, якія прапускалі 24 кадры ў секунду, манціравалі кадр з рэкламай кока-колы. Нармальнае чалавечае вока гэтага кадра не заўважала, аднак падкорка галаўнога мозгу спрацоўвала, што прывяло да росту ўжывання гэтага напітку аж на 58 працэнтаў.

Крыху пазней, у 70-я гады, разразіўся скандал, звязаны з псіхіятрычнай клінікай у Манрэалі. Амерыканская газета "Нью-Йорк Таймс" публічна ўскрыла тайныя сувязі ЦРУ з гэтай клінікай і надрукавала матэрыялы аб варварскіх эксперыментах над яе пацыентамі. Па сутнасці, з чалавека імкнуліся зрабіць запраграміраванага робата, які б падпарадкоўваўся ўсім камандам, перададзеным у ягоны мозг. Па меры таго, як грамадскія колы заходніх краін высвятлялі ўсё новыя факты прымянення псіхатроннай зброі, там ствараліся камітэты і цэнтры абароны асобы, якія былі аснашчаны спецыяльнай апаратурай, што дазваляла рэгістраваць любое ўздзеянне на чалавека звонку. У выпадках выяўлення псіхатроннага ўплыву на чалавека грамадскасць дабівалася выплаты штрафу. Так, у ЗША было выплачана паўтара мільёна даляраў, у Канадзе — 700 тысяч і г.д.

Цяжка ўявіць, што Савецкі Саюз, які заўсёды прымаў самы непасрэдны ўдзел у гонцы ўзбраенняў, застаўся ў баку ад эксперыментаў па стварэнню такой зручнай і бяскроўнай зброі, як псіхатронная. Яшчэ напачатку 80-х гадоў "Літаратурная газета" ўсчала ўпершыню ў нашай краіне гаворку на гэтую тэму. Аўтар матэрыялу "Выкрадальнікі розуму" В.Сіманаў расказаў пра грандыёзныя эксперыменты амерыканскіх вучоных, якія маглі кіраваць сотнямі людзей з дапамогай невядомых навуцы метадаў, прычым, на вялікіх адлегласцях. Аднак тэма гэтая была адразу ж забаронена, а журналісту папросту заткнулі рот. Толькі цяпер, пасля распаду ўсёмагутнай партыйна-гэбэшнай машыны, становяцца вядомымі факты, якія так ці інакш пацвярджаюць, што і ў стварэнні псіхатроннай зброі былы СССР не губляў лідэрства. Напрыклад, 24 верасня 1990 года Старшыня КДБ СССР Кручкоў і дырэктар ЦРУ Уайнбергер падпісалі дакумент за нумарам 174-90/16: "Пагадненне аб сумесным правядзенні даследаванняў у галіне псіхатронікі". Тады ж адбыўся візіт ваенных з Пентагона ў навукова-даследчы інстытут клінічнай і эксперыментальнай медыцыны Савецкай акадэміі навук. А крыху раней, у 1987 годзе, у саюзны Саўмін кіраўнік цэнтра касмічнага зандзіравання генерал Ханцэвераў перадаў пакет дакументаў пад назвай "Аб неабходнасці выкарыстання метадаў біяэнергетыкі ў інтарэсах народнай гаспадаркі і абароны краіны". У ім, у прыватнасці, ішла гаворка аб "распрацоўцы метадаў і макетаў сродкаў дыстанцыйнага кіравання псіхафізічным і фізічным станам чалавека, уплыву на механізм прыняцця рашэнняў". Быў нават вызначаны канкрэтны тэрмін выканання гэтага пункта— 4 гады. Паводле сведчанняў супрацоўніка навукова-даследчага комплексу цэнтра "Энеатэхніка" Уладзіміра Шчапілава, заказчыкам даследавання кіравання свядомасцю чалавека ў СССР выступалі Міністэрства абароны, ЦК і КДБ. "Замбіраванне", — піша У.Шчапілаў у "Незалежнай газеце", — уяўляе сабой вельмі складаную працэдуру, якая можа быць праведзена толькі з асобна ўзятым чалавекам у прамым кантакце з ім... Аднак, калі раней у выніку жорсткага праграміравання фактычна атрымліваліся біяробаты, мала падобныя на нармальнага чалавека, то сёння "зомбі" часта можа выявіць толькі спецыяліст...". А вось меркаванні на гэты конт вядомага вучонага — акадэміка В.Казначэева: "Мы на працягу некалькіх гадоў праводзім эксперыменты па экстрасенсорнай камунікацыі паміж дзесяццю гарадамі ў розных кутках Савецкага Саюза. Гэта вельмі маштабныя эксперыменты" (газета "За рубежом"). З іншых інтэрв'ю Казначэева: "Можна з адлегласці ў 1000 кіламетраў адным намаганнем розуму пашкодзіць сістэму інфарматыкі цэлай краіны, паралізаваць дзейнасць камп'ютэраў... Можна паралізаваць волю і розум іншых людзей, паставіць іх у становішча паслухмяных рабоў. Можна зрабіць усё насельніцтва таго ці іншага раёна абсалютна пасіўным... Псіхічны ўплыў здольны затрымаць развіццё дзяцей, ператварыць іх у дэбілаў, якія будуць паслухмяна выконваць усё, што ім загадаюць...". Шмат шуму нарабіла мінулагодняя публікацыя "Камсамольскай праўды", у якой кіраўнік цэнтра асацыяцыі тэхналагаў-машынабудаўнікоў краіны Віктар Сядлецкі сцвярджаў, што ў Кіеве пачата серыйная вытворчасць псіхатронных біягенератараў, а таксама іх выпрабаванне. Пра тое, што тэрыторыя былога СССР у апошнія гады стала плацдармам псіхатроннага "замбіравання", неаднаразова папярэджваў і доктар філасофскіх навук дацэнт МПДУ Тодар Дзічаў. У апошнія гады ў нашай краіне створаны Камітэт абароны правоў чалавека, які таксама займаецца гэтай праблемай. Паводле звестак камітэта, на тэрыторыі былых саюзных рэспублік зарэгістраваны сотні ахвяр псіхатроннай зброі. Аднак усе спробы прадстаўнікоў камітэта і журналістаў выйсці на кантакт з навукоўцамі, высветліць што-небудзь у супрацоўнікаў спецслужбаў і вайскоўцаў не далі вынікаў. Былы генерал КДБ Алег Калугін, вядомы сваімі сенсацыйнымі прызнаннямі, дачыненне савецкіх спецслужбаў да гэтай праблемы неаднаразова абвяргаў, удакладняючы, што хутчэй за ўсё гэта справа ваенных. А калі ў мінулым годзе разыграўся скандал у Зеленаградскім гарсавеце, звязаны з прымяненнем да некаторых дэпутатаў так званага "дыстанцыйнага тэрору" з боку КДБ, тагачасны намеснік начальніка прэс-службы абласнога Упраўлення КДБ Андрэй Олігаў адмовіўся абвяргаць ці пацвярджаць словы зеленаградцаў.

Так ці інакш сёння ўжо ніхто не сумняваецца ў існаванні новага жудаснага і нябачнага віду зброі — псіхатроннага. Адзінае выйсце ў такіх умовах, лічыць міжнародная канферэнцыя па абароне правоў чалавека, якая адбылася ў Маскве ў мінулым годзе, гэта "круглы стол" па праблеме псіхатроннай зброі з удзелам усіх краін. Прычым склікаць яго трэба як мага хутчэй. Пакуль усе мы не ператварыліся ў паслухмяных дэбілаў, падуладных чыёйсьці пачварнай фантазіі.

Падрыхтаваў П.Скарамуш.
Фота С.Брушко.

БЕЛАРУСКІ КА

1/19. (сакавіка па ст.ст.) Дарь'я Вясення, свята вясны ў некаторых раёнах. *Серадапосце, Кросная серада — серада на чацвёртым тыдні Вялікага посту.

4/22. Сб. Васіль Сонечнік. ("Ледзяшы са стрэх здымалі").

5/23. Н. Арына. Ірыны.[1] "На Арыну сей капусту ў расадніках".

12/30. Н. Пачатак *Пахвальнага тыдня — тыдня перад Вербніцай ("Дзіка качка яйцом пахваліцца").

6/24. П. Камаедзіца, язычніцкае свята пакланення мядзведзю.

7/25. А. Благавешчанне, свята прылёту бусла. Гукалі вясну. Вадзілі "Стралу".

8/26. С. Благуста ("На Благусту сей капусту").

9/26. Ч. Матрона ("На Матрону шчупак хвастом лёд прабівае").

14/1. А. Прабуджэнне дамавіка ("Апрэль — нікаму не вер"). Мар'я. Мар'я прыходзіць па разводдзях.

16/3. Ч. Мікіта ("На Мікіту няма ні зімы, ні лета").

17/4. Пт. *Пахвальная пятніца — дзень на Пахвальным тыдні. Абрад мыцця хлебнай дзежкі.

18/5. Сб. *Пахвальная, Мезіна субота.

19/6. Н. *Вербніца — нядзеля перад Вялікаднем. Пачатак *Вербнага, Страснага, тыдня. Засеўкі. *Вялікдзень (каталіцкі).

20/7. П. *Чысты панядзелак — панядзелак Вербнага тыдня. Пачатак *Белага тыдня.

21/8. А. Руф. ("рушыць снягі").*Чысты аўторак.

22/9. С. *Дравяная страсць — серада на Белым тыдні.

23/10. Ч. Войцах ("Святы Вайцеху выпусціў жаўранка з меху").Юры ("Як настане юр'ева раса – не патрэбна коням аўса").*Дравесны, Чысты, Вялікі чацвер, Жыльнік ("Чысты чацвер ячмень засяваець"). Мылі хлебныя дзежкі.

24/11. Пт. Анціп – ахоўнік зубоў. *Красная, Велікодная пятніца — пятніца Вербнага тыдня.

25/12. Сб. Марк("Дождж на Марка — дык зямля як скварка"). *Красная, Вялікая субота, *Таўкушчы дзень – субота перад Вялікаднем.

26/13. Н. *Вялікдзень, Вялічка, Паска ("Святое Вялічка ды гуляць вяліць малым дзеткам з красным яечкам. Старым мужам — мужжываннейка, старым бабам — пагуканнейка, маладым малайцам — паляваннейка, маладым паненкам — пагуляннейка").

27/14. П. *Вялікі панядзелак — другі дзень Вялікадня. Валачобніцтва.

28/15. А. Пуд ("Пуд снег пудзіць"). *Вялікі аўторак — трэці дзень Вялікадня ("Першы дзень пірагі маюць, а сярэдні дзень пагуляюць, а паследні дзень выпраўляюць").

29/16. С. Пачатак *Праводнага, Мёртвага, Фаміна тыдня – серада пасля Вялікадня. *Людавы дзень. *Градавая серада. Абрады каля студні.

30/17. Ч. Зосім — ахоўнік пчол. Андрыянава ноч — час дзявочай варажбы. *Вялікадне Мёртвых, Наўская Паска — дзень памінання на могілках; чацвер на Велікодным тыдні.

* Зорачкай абазначаны каляндарныя дні, якія не маюць пастаяннага месца, а залежаць ад Вялікадня.

[1] Гэтак выдзелены святы і прысвяткі беларусаў-каталікоў.

Малюнак Алены Шлегель-Лавецкай.

З ГІСТОРЫІ КАЛЕНДАРА

(Заканчэнне.)

Уніяцкі каляндар добра захоўваецца ў беларускай вуснай народнай творчасці. Ён адлюстраваны ў народных прыказках, паданнях, песнях. Больш таго, можна меркаваць, што уніяцкае асяроддзе з яго талерантнасцю, сувяззю з народам, роднай мовай магло творча і дзейсна спрыяць у XVI—XVII стагоддзях як з'яўленню новых вусных твораў, так і развіццю многіх жанраў фальклору. Асабліва гэта адносіцца да "каляндарных" жанраў: прыказак, павер'яў, паданняў, валачобных песень і іншых.

У Расіі яшчэ доўга працягваў існаваць юліянскі каляндар, які прадпісваў адзначаць Новы год вясною, затым — восенню. 20 снежня 1700 года выйшаў указ Пятра І аб святкаванні Новага года зімою: "...впредь льта счислять вь Приказахъ и во всякихъ дьлахъ и крьпостяхъ писать сь ныньщняго Генваря сь І числа оть Рождества Христова 1700 года..." "учинить нькоторыя украшения оть древь і вьтвей сосновых, елевыхъ и можжевелевыхъ". Думаецца, адгэтуль бярэ пачатак выкарыстанне елак у Расіі. На Беларусі ж пакланенне дрэвам існавала і раней. З заходніх краін, у прыватнасці з Германіі, былі запазычаны нашымі гарадамі, а недзе ў канцы XIX — пачатку XX стагоддзя пачалі шырэй выкарыстоўвацца на святкаванні Дзед Мароз і Снягурка. У беларускім вясковым побыце гэтыя персанажы замацаваліся лепш у савецкі перыяд, сталі фармальна папулярнымі побач са спрадвечнымі традыцыямі беларусаў.

Яшчэ да рэвалюцыі неаднаразова ставілася пытанне аб рэформе календара, бо ён не быў дастаткова дакладны, у параўнанні з астранамічным ён разыходзіўся на некалькі сутак. У 1918 годзе дэкрэтам Саўнаркома краіна перайшла на грыгарыянскі каляндар. Згодна з дэкрэтам, датаю, што ішла за 31 студзеня, у тым годзе стала не 1, а 14 лютага. Прысвяткі і святы народнага календара на Беларусі сярод праваслаўных замацаваліся па старому стылю, а сярод католікаў — па новаму. Таму афіцыйны грамадзянскі Новы год адзначаецца па новаму — 31 снежня, а на большай тэрыторыі Беларусі Каляды — з 7 па 19 снежня.

Першыя звесткі аб календары знаходзяцца ў "Астраміравым евангеліі" (1056—1057). У старажытнейшым помніку старaславянскай пісьменнасці згадваюцца, напрыклад, назвы беларускіх і ўкраінскіх месяцаў. Лічыцца, што першы беларускі каляндар выдадзены ў 1587 годзе, аб чым засведчылі віленскія календары 20-30-х гадоў нашага стагоддзя. Магчыма, маецца на ўвазе "Календарь римски новы", выпушчаны ў згаданым годзе Герасімам Сматрыцкім у Астрозе, ці што небудзь іншае. Але, як вядома, яшчэ ў 1522 годзе ў беларусаў існавала "Малая падарожная кніжка" — каляндар, "выложенный из греческого на русский язык доктором Франциском с Полоцка". У гэтым друкаваным усходнеславянскім царкоўна-астранамічным календары, разлічаным на 1523—1543 гады, побач з грыгарыянскім летазлічэннем дадзена і юліянскае. Змешчаны "Псалтыр", "Часаслоў", некалькі акафістаў і канонаў, "Шасцідневец", "Саборнік", куды ўвайшлі "Святцы" і "Пасхалія". У "Малой падарожнай кніжцы" славуты Скарына для сваіх землякоў на роднай беларускай мове тлумачыў асновы пазнання летазлічэння ("Месяц септоври зовемы вресень", "Месяц октоври рекомы листопадь...").

Новы этап у гісторыі беларускага народнага календара звязаны з падзвіжніцкай дзейнасцю фалькларыстаў і этнографаў А.Багдановіча, І.Бермана, Д.Булгакоўскага, У.Дабравольскага, М.Дзмітрыева, А.Дэмбавецкага, Я.Карскага, А.Кіркора, М.Косіч, Ю.Крачкоўскага, К.Машынскага, М.Нікіфароўскага, Ч.Пяткевіча, З.Радчанкі, Е.Раманава, М.Федароўскага, Я.Чачота, П.Шэйна, а таксама У.Паўлюкоўскага, П.Сахарава, А.Сержпутоўскага і інш. Яны сабралі багаты матэрыял, які адлюстроўвае шматграннае духоўнае жыццё беларускага народа ў прыказках, прыкметах, песнях, абрадах, паданнях, гульнях, святах.

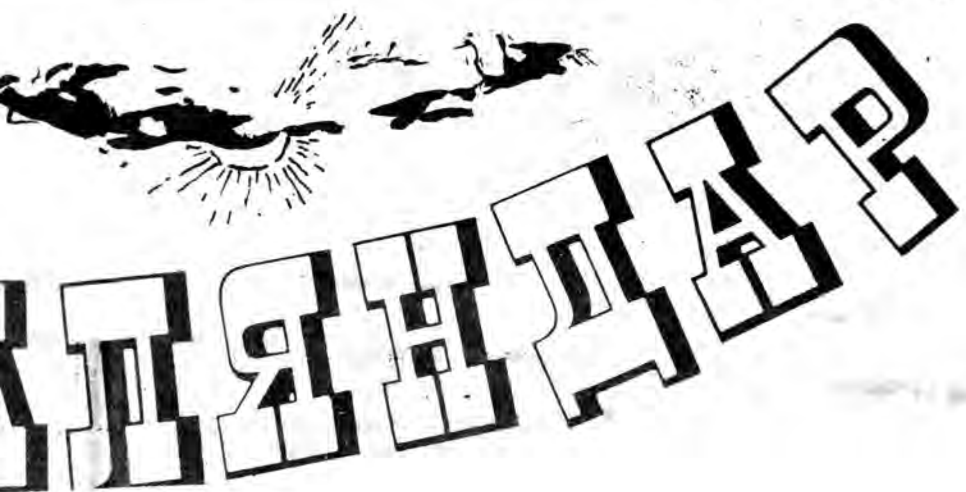
Да рэвалюцыі беларускія календары з рознымі патрэбнымі звесткамі друкаваліся ў Варшаве, Кракаве, Маскве, Петраградзе, Бярэсці, Вільні, Гомелі, Гродне, Магілеве, Менску, Полацку, Супраслі і інш. Аднак сталую традыцыю іх выпуску, па сутнасці, сфарміравалі выдаўцы "Нашай нівы". Першы выйшаў на 1910 год у друкарні Марціна Кухты ў Вільні. Аўтары імкнуліся, каб гэтыя невялікія кніжачкі сталіся карыснымі і патрэбнымі асноўнаму чытачу — селяніну. Каляндар падаваўся па месяцах у трох раздзелах: праваслаўным, рымска-каталіцкім, грэка-каталіцкім (уніяцкім) і адпаведна на трох мовах: царкоўна-славянскай, польскай і беларускай. Ва уніяцкай частцы назвы свят і прысвяткаў траплялiся простамоўныя, у канцы змяшчаліся некаторыя прыказкі: Вялікдзень (Пасха), "Не я б'ю, вярба б'е, за тыдзень Вялікдзень"; Ражаство св. Івана Хрысціцеля (Рождество Иоанна Предтечи), "Святы Іван пчолы садзіць" і інш. Хаця і коратка, але быў прадстаўлены яўрэйскі каляндар, што сведчыла аб дэмакратычнасці і верацярпімасці ўкладальнікаў.

У календары змяшчаліся розныя цікавыя і карысныя матэрыялы — змены фаз Месяца, надвор'е, даты кірмашоў на Беларусі, парады накшталт: як на торфе зрабіць сенажаць, якая карысць ад пасеву траў, як пазнаць, які штучны гной патрэбен для нашай зямлі, як выбіраць добрага рабочага каня, як выбіраць карову, як адкрываць сельскагаспадарчую суполку, як варыць верашчаку, калі рубіць дрэвы на будоўлю, як даіць неспакойных кароў, як пазнаць, колькі гусаку гадоў, як звесці мох і лішайнікі на пладовых дрэвах, як гасіць пажар у коміне, якім зернем сеяць і шмат іншых парад, што не страцілі сваю вартасць і сёння. Акрамя таго, друкаваліся творы пісьменнікаў, фальклорныя матэрыялы, асвятляліся палітычныя і эканамічныя пытанні.

У 30-я гады нашага стагоддзя, сумна выдомыя тым, што ўсялякае імкненне да захавання нацыянальнай культуры разглядалася як праява буржуазнага нацыяналізму, друкаванне падобных календароў на тэрыторыі Савецкай Беларусі было спынена. Толькі з мэтай навуковага даследавання праводзілася некаторая работа, звязаная з каляндарна-абрадавай паэзіяй. Дарэчы, назвы народных свят пісаліся з малой літары, а той, хто пісаў загалоўнымі слова "Бог", аб'яўляўся "нацдэмам". Тагачасныя навуковыя працы скіроўваліся на пошук шкоднасці ў народных і царкоўных святах. Так, кніга маскоўскага аўтара Н.Р.Румянцава "Праваслаўныя святы, іх паходжанне і класавая сутнасць" (М., 1936) прысвячалася "разбору гадавога цыкла праваслаўных перажыткаў капіталістычнага і дакапіталістычнага мінулага ў свядомасці працоўных, якія яшчэ не вызваліліся ад рэлігійнага дурману..." Каментарыі тут непатрэбны.

Сталін загубіў у канцэнтрацыйных лагерах, якія прымяняліся з першых гадоў Савецкай улады, тысячы ні ў чым не вінаватых служыцеляў царквы, партыйных, савецкіх і навуковых работнікаў, звязаных з нацыянальнай культурай, якой была нанесена вялікая шкода. Царкоўныя каштоўнасці абрабаваны, святыя месцы спаганены... Палітыка ваяўнічага атэізму нанесла непапраўную шкоду нашай спадчыне, дэфармавала развіццё духоўнай культуры беларускага народа.

Як гэта адбілася на каляндарнай справе ў прыватнасці, можна паказаць на прыкладзе зместу "Беларускага сялянскага настольнага календара на 1928 год", што выйшаў пры менскай газеце "Беларуская вёска" (складзены А.Матусевічам). У ім прыведзены табліцы па месяцах і днях царкоўных свят і прысвяткаў, больш-менш вядомых ці адзначаемых народам, дзе кожнай даце адпавядаюць штучна і адвольна ўключаныя новыя "рэвалюцыйныя" святы. Напрыклад, у красавіку Калектыў, Улада,

ічка ды
ам. Ста-
м — па-
йка, ма-

я. Вала-

— трэці
ць, а ся-
нь вы-

ыдня –
радавая

час дзя-
кая Па-
цвер на

маюць

алікоў.

ецкай.

РА

Сьцяг, Воля, Зорка, Краса, Страла, Сталь, Горан, Паэма, Бунтар, Адвага, Сьмена, Слава, Кветкі і т.п. Як вядома, святары раней давалі імёны нованароджаным па царкоўнаму календару. Магчыма, таму і прапаноўваўся гэты ўзноўлены "імяннік".

Савецкія календары сталі палітызаванымі, у якіх амаль адсутнічаў фальклор. Як у першыя дзесяцігоддзі Савецкай улады, так і пазней многія ваяўнічыя атэісты не размяжоўвалі "паганскія" (язычніцкія) святы — з імі вяла барацьбу царква — з царкоўнымі, што паралельна існавалі,— усе агулам аб'яўляліся "нацдэмаўскімі", "рэлігійнымі", "царкоўнымі", "антысавецкімі". Але рэальнасць жыцця паказала: уводзячы новае, нельга нішчыць карані старога — не прыжывецца; ідэалогія, пабудаваная па прынцыпу разбурыць старое "до основанья",— не жыццёвая.

Беларускі народны каляндар — адна з форм духоўнага жыцця нацыі, сістэма свят, прысвяткаў, абрадаў, гульняў, ігрышчаў, пэўных дзён забарон, што замацаваны ў быце і фальклоры беларусаў і з'яўляюцца арыенцірам пры выкананні сельскагаспадарчых работ і адпачынкаў у гадавым, сезонным, месяцавым цыклах. У ім выдзяляюцца чатыры пары года і адпаведна з імі — чатыры вялікія святы, вакол якіх групуюцца іншыя. У сваю чаргу асноўныя святы прыблізна накладваюцца на астранамічныя перыяды, звязаныя з сонцастаяннем ці раўнадзенствам. Увесь земляробчы каляндар трымаецца на такіх цыклах свят: Вялікдзень і іншыя веснавыя святы і прысвяткі, у тым ліку Гуканне вясны, Юр'е, Мікола; летам — Купалле, каля яго сёмушныя святы; восенню — Дзяды, Багач, Пакрова; зімой — Каляды. Народныя памінальныя абрады суправаджаюць усе чатыры цыклы каляндарнага года: зімою — Калядная Куцця, Масленічныя Дзяды; вясною — Радаўніца; летам — Сёмушныя Дзяды і восенню — Асяніны. У гэтым выразна праяўляецца культ продкаў.

У беларускі народны каляндар уключаны як язычніцкія, так і фалькларызаваныя хрысціянскія святы і прысвяткі, на якіх традыцыйна выконваліся песні, праводзіліся абрады, гульні, ігрышчы, з імі звязаны прыкметы, павер'і і прыказкі, а таксама тыдні і большыя прамежкі часу (напрыклад, пасты), што атрымалі назвы ў народзе. Такім чынам, сюды ўвайшла і значная частка народных свят, звязаных з "рухомымі" датамі календароў праваслаўнай і каталіцкай Пасхі. Часцей ужываецца найменне на беларускі лад, напрыклад, Мікола (Перанясенне мошчаў свяціцеля цудатворца Мікалая — 9 мая), Іван Веснавы (Апостал і евангеліст Іаан Багаслоў — 8 мая), Ганны (Зачацце праведнай Анны Прасвятой Багародзіцы — 9 снежня). Для некаторых характэрна выкарыстанне форм множнага ліку (Ганны, Кацярыны, Варвары, Парасkі).

Да язычніцкіх святкаванняў і абрадаў адносяцца Камаедзіца, ваджэнне і пахаванне "стралы", Ярылавіца, "жаніцьба коміна" і інш. У каляндар уключаецца вялікая група свят і прысвяткаў, якія ўяўляюць сабой з'яднанасць "паганскай" і хрысціянскай культур. Народная язычніцкая традыцыя была настолькі моцная, што царкве і касцёлу прыходзілася прыстасоўваць свой каляндар, каб пастунова выцесніць старажытныя абрады або трансфарміраваць іх у хрысціянскія. Таму цяпер побач са спрадвечнымі "паганскімі" святамі адзначаюцца чыста хрысціянскія, якія маюць як некаторае падабенства, так і адрозненне і існуюць незалежна ад іх рэлігійнага зместу (пачатак Каляд — Ражаство Госпада Бога і Спаса нашага Ісуса Хрыста; Валосы, Аўлас — Святы пакутнік Уласій, епіскап Севасційскі; Гуканне вясны, Аўдоцця Вясноўка — Прападобнапакутніца Яўдокія; Вялікдзень, Вялічка — Светлае Хрыстова Уваскрашэнне, Пасха і інш.).

Алесь Лозка.

АБ НАЗВАХ ВУЛІЦ

У Мінгарсавеце адбылося чарговае пасяджэнне камісіі па найменаванню і перайменаванню вуліц і плошчаў г.Мінска. На парадак дня былі вынесены пытанні аб перайменаванні вуліц Берсана, Валадарскага, Мяснікова, Свярдлова, Урыцкага і вуліцы Уручча.

СПРЭЧКІ

Што датычыць першых пяці вуліц, то неабходнасць іх перайменавання, здаецца, ні для каго тлумачыць не трэба: мінчане не хочуць жыць на вуліцах, названых у гонар гэтых асоб.

Лягчэй усяго, канешне, проста абмяняць шыльды з аднымі імёнамі на шыльды з імёнамі іншымі. Можна выбраць тых, чые дзеянні праверaны часам і адносіны да якіх з боку беларусаў былі заўсёды адназначна станоўчымі. Гэта Усяслаў Чарадзей і Глеб Менскі, Рагвалод і яго дачка Рагнеда, Кірыла Тураўскі і Ефрасіння Полацкая. Менавіта такой была прапанова вядомага беларускага навукоўца А.Мальдзіса.

Але, трэба згадзіцца, што пры ўсёй прыцягальнасці гэтай канцэпцыі шлях замены адных імёнаў іншымі – самы лёгкі. Значна цяжэй паспрабаваць аднавіць старыя назвы вуліц, пра якія ішла гутарка на пасяджэнні. І.Чарняўскі, які рабіў даклад па першаму пытанню, даў своеасаблівую гістарычную даведку, з якой члены камісіі даведаліся, што, напрыклад, вуліца Урыцкага называлася раней Захар'еўскім завулкам, але назва гэтая з'явілася не раней чым у 20-я гады нашага стагоддзя і не мае яшчэ асаблівай гістарычнасці. З другога боку, вярнуць гэтую назву немэтазгодна, бо гэта ўжо даўно не завулак. Што ж было пачаткова на гэтым месцы? Так званая Раманаўская слабада. У яе межы ўваходзіла яшчэ некалькі вуліц. Але перайменаванне патрабуецца перш за ўсё вуліцы Урыцкага, таму І.Чарняўскі прапанаваў назваць менавіта гэтую вуліцу Раманаўскай слабадой, альбо Раманаслабодскай.

Вуліца Валадарскага ў мінулым стагоддзі была вуліцай Серпухоўскай, а Свярдлова – Каломенскай. Гэтыя назвы яны атрымалі з-за таго, што тут размяшчаліся аднайменныя вайсковыя часці. Натуральна, аб такіх назвах шкадаваць не даводзіцца. Прапанова наконт вуліцы Валадарскага была наступнай: на ёй знаходзіцца такі архітэктурны помнік як Мінскі турэмны замак. Ён быў пабудаваны на грошы мешчаніна Пішчалы. У мінулым стагоддзі добра памяталі гэта, і ў народзе турма называлася Пішчалаўскай. Магчыма, гэтую назву можна даць вуліцы, бо яна адпавядае ўсім прынцыпам, па якіх вырашана праводзіць перайменаванні ў Мінску. Наконт вуліцы Свярдлова: калі нельга сапраўды аднавіць гістарычную назву, то можна згадзіцца на тое, каб вуліца была названа імем гістарычнай асобы станоўчага плана.

Вуліца Берсана раней называлася Трубнай. Чаму? Невядома. Але гэта вельмі немілагучна. І вяртанне Трубнай у цэнтр горада, ды яшчэ з улікам таго, што на ёй знаходзіцца ўзнёслы Чырвоны касцёл, - мяжуе з абсурдам. Вуліца Мяснікова раней была Маскоўскай. Але з такой назвай у нас ужо ёсць вуліца.

Потым пачаліся спрэчкі паміж прыхільнікамі канцэпцыі А.Мальдзіса і тымі, хто, як В.Вячорка, выказваўся за тое, каб па прыкладу Захаду даваць нашым вуліцам назвы, не звязаныя з асабістымі імёнамі. Па-першае, як гаварылі апошнія, Мінск і так падобны ўжо ці то на калумбарый, ці то на энцыклапедычны даведнік са сваімі мемарыяльнымі дошкамі і шыльдамі з назвамі дзеячаў. Гэта не заўсёды этычна і зусім неэстэтычна. Па-другое, за мяжой ніколі не практыкавалі называць вуліцы і плошчы імёнамі гістарычных асоб. Ды і ў нас у мінулым гэтага не было. Па-трэцяе, гэтая канцэпцыя выглядае вельмі бязграматнай. У чалавека пытаюцца: "На якой вуліцы вы жывяце?". А ён адказвае: "На Пушкіна". Пытанне – у адным склоне, адказ – у другім. Назва павінна характарызаваць вуліцу, указваць на яе адметныя рысы. А ў нас гэтага не адбываецца.

Дарэчы, пры галасаванні пазіцыя большасці высветлілася так: па магчымасці, даваць альбо вяртаць вуліцы назву, не звязаную з імем уласным. Але ў выпадках, калі гэта немагчыма, – не адмаўляцца ад канцэпцыі ўвекавечання памяці аб асобе, да якой мы паспелі ўжо прывыкнуць.

Наконт жа вышэйназваных вуліц вырашылі так: вул.Урыцкага даць назву Раманаўская слабада ("за" – 9 членаў камісіі, "супраць" – 5), вул.Валадарскага – Пішчалаўская ("за" – 9, "супраць" – 5), вул.Свярдлова – імя В.Ластоўскага ("за" – 11, "супраць" – 2, "устрымаўся" – 1).

Па вуліцах Берсана і Мяснікова пытанне засталося адкрытым. Вырашана перанесці яго на адно з наступных пасяджэнняў, а за гэты час пагартаць старыя планы горада.

Вуліцу Уручча папрасілі перайменаваць жыхары таго раёна. Бо побач знаходзіцца вуліца Уручанская, і пастаянна адбываецца блытаніна. Зыходзячы з таго, што на месцы гэтай вуліцы раней знаходзілася вёска Старына, камісія прыняла рашэнне перайменаваць вуліцу Уручча ў Старынінскую. Прынялі новую назву аднагалосна.

Ірына Масляніцына.

Падзеі

Трэба выдаць сёння

У наш час у беларускіх кнігавыдаўцоў цэлы шэраг праблем. У чымсьці яны агульныя — кошт паперы, складанасць з яе набыццём, падаражанне друкарскіх паслуг, адсутнасць дзяржаўнай дапамогі — той самай, якая раней субсідзіравала ўсе пачынанні, а зараз не здольна аказваць амаль ніякай дапамогі. На вялікі жаль, усе гэтыя праблемы, бы снежная лавіна, абрынуліся і на выдаўцоў гісторыка-дакументальнай серыі кніг "Памяць", якая была задумана, як даніна памяці нашым землякам, загінуўшым у час войнаў і рэпрэсій. Праблемы выдання кніг гэтай серыі не так даўно абмяркоўваліся на рэспубліканскай канферэнцыі, арганізаванай арганіцыйна-метадычным цэнтрам па выданню гісторыка-дакументальных хронік "Памяць" Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, Інстытутам гісторыі, Інстытутам мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН Беларусі, Нацыянальным навукова-асветніцкім цэнтрам імя Ф.Скарыны і галоўным архіўным упраўленнем пры Саюзе Міністраў Рэспублікі Беларусь.

У зале прысутнічалі тыя, каму быў даручаны збор асобных тамоў хронікі, а таксама спецыялісты-навукоўцы, якія супрацоўнічаюць зараз з выдаўцамі кніг гэтай серыі.

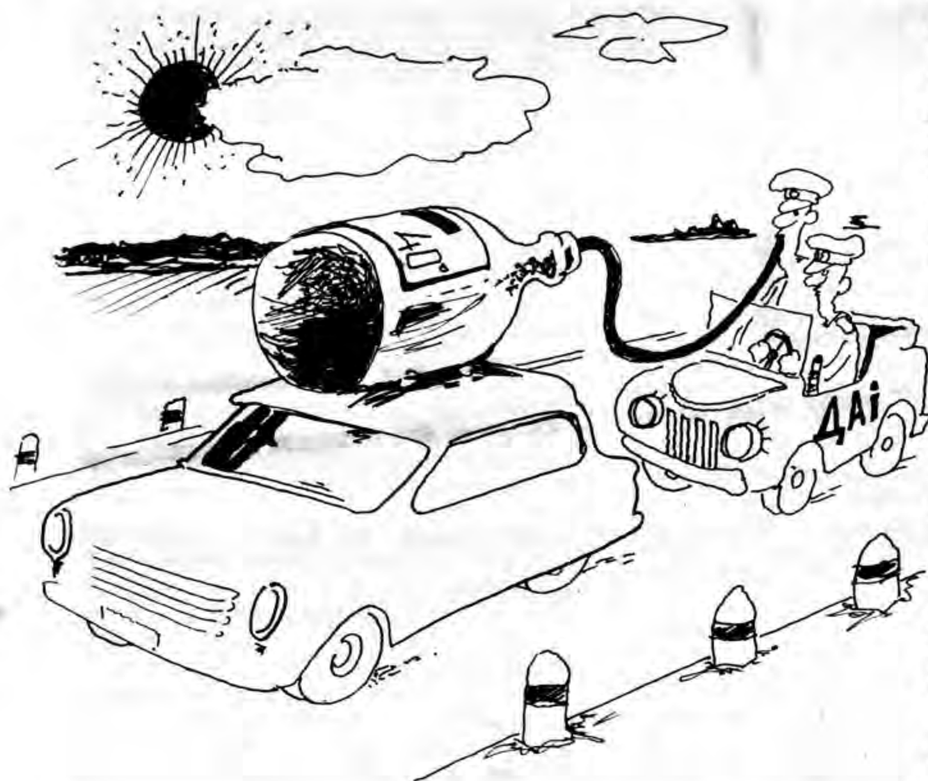
Істотнай складанасцю з'яўляецца тое, што ў ранейшых выпусках ільвіную долю кніг займалі матэрыялы, якія былі прысвечаны паслякастрычніцкаму перыяду гісторыі рэспублікі і кіруючай ролі камуністычнай партыі ва ўсіх дасягненнях. У цяперашні ж час усе гэтыя погляды прыходзіцца пераглядваць. "Памяць", на думку стваральнікаў гэтай серыі, павінна адлюстроўваць усю гісторыю кожнага з раёнаў. Некаторыя з удзельнікаў канферэнцыі, якія спасылаліся на гэтыя змяненні, патрабавалі нават адмяніць створаную рэкамендацыю па выпуску кніг і пачаць распрацоўку новай. Той-сёй з навукоўцаў патрабаваў, каб кнігі "Памяці" ператварыліся ў фундаментальныя зборнікі навуковых прац.

Акрамя складанасцей, абмяркоўваліся і перспектывы выпуску кніг. Гэтаму былі прысвечаны даклады кандыдата гістарычных навук А.П.Петрашкевіча, доктара гістарычных навук М.В.Біча "Аб асвятленні пытанняў гісторыі Беларусі перыяду капіталізму ў гісторыка-дакументальных хроніках "Памяць", доктара філалагічных навук А.І.Мальдзіса "Аб магчымай дапамозе беларускай дыяспары ў стварэнні серыі кніг "Памяць", доктара філалагічных навук А.С.Фядосіка і "Генеалагічныя і геаграфічныя даведнікі XVIII—XIX ст. як крыніцы для стварэння гістарычных хронік раёнаў В.Л.Насевіча.

Аб гэтых жа пытаннях гаварылася і ў іншых дакладах. Шмат прапаноў было выказана на канферэнцыі, шмат новых ідэй з'явілася ў стваральнікаў — складальнікаў гэтых кніг. Але асноўныя праблемы, ад якіх залежыць амаль гамлетаўскае пытанне "быць ці не быць", а дакладней — быць кнігам хронікі ці не быць, залежыць не ад удзельнікаў канферэнцыі і нават не ад выдаўцоў. Калі адпаведныя вышэйшыя ўстановы не дапамогуць, то "Памяць" згасне, бы вогнішча пад праліўным дажджом.

Калі ж адкласці — не выпусціць кнігі гэтай серыі зараз, то іх не выдаць і ніколі ў будучым, бо ўдзельнікі апошняй вайны адзін за адным адыходзяць у нябыт, бо сведкаў злачынстваў фашызму, культу асобы "правадыра і настаўніка" з кожным днём становіцца ўсё менш і менш, бо дакументы, якія з'яўляюцца галоўнымі крыніцамі для напісання хронік, гніюць, згараюць і здаюцца ў макулатуру за Бероўза, Чэйза і г.д. Калі кнігі серыі "Памяць" не выдаць сёння, то мы канчаткова ператворымся ў "людзей, не памятаючых сваяцтва" і для будучых пакаленняў будзем злачынцамі, якія загубілі гэту самую памяць.

Мікола Багадзяж.

ЗАКОН СУПРАЦЬ ЗАКОНА

Пэўна, сам закон будзе штурхаць да правапарушэнняў, калі ягоная літара дамоклавым мячом павісне над чалавекам, не ўлічваючы пэўных канкрэтных лёсаў. Відаць, не без сэнсу некаторыя сцвярджаюць, што калі нават сумленны чалавек па якой-небудзь прычыне вымушаны абысці закон, далейшы ягоны шлях будзе ўсё менш прынцыповы і менш сумленны. Бадай, нельга вінаваціць тут ні чалавека, ні заканадаўства. Мне здаецца, што справа ва ўзаемаадносінах, якія пануюць у грамадстве. І каб не займаць час абстрактнымі разважаннямі, раскажу пра свае пакуты, выкліканыя тым, што ў пэўнай сітуацыі я быў вымушаны адысці і ад закона, і ад сваіх прынцыпаў.

Адзін выпадак імгненна справакаваў другі, і я адчуў, што трапіў у ланцуг, з якога цяжка будзе выбрацца. З другога боку — ці варта і выбірацца, бо цяпер ужо (а мо і з самага пачатку) канчатковы вынік прадбачваецца адзін: крыж на тым, пра што марыў, хоць мары мае зусім не пагражалі бяспецы іншых.

Не ведаў, куды скіраваць гэты ліст, бо вельмі лёгка перакрэсліць усё, што засталося. І падумаў, што праз газету можна было б падзяліцца сваімі развагамі з больш шырокім колам людзей, бо гэтыя праблемы носяць, бадай, не толькі асабісты характар. Адразу папярэджу, што сапраўднае прозвішча сваё я хаваю за псеўданімам, каб не збівацца на прыватнасці, больш шчыра раскрыць нейкія перыпетыі лёсу і не аддацца на волю стыхіі, якая ў нас цяпер пануе.

Я нарадзіўся пад сузор'ем Шаляў. Мо хтосьці іранічна паставіцца да гэтых астралагічных прымхаў, але прыкмячаў, што характары людзей усё ж нямала адпавядаюць гараскопу. І што да Шаляў, дык я і ў сабе заўважаў нейкую педантычную пільнасць да закона, ледзь не балеснае адчуванне несправядлівасці.

Успамінаю з дзяцінства такія досыць прыватныя, але вельмі характэрныя прыклады. Памятаеце часіны, калі многія грампласцінкі фірмы "Мелодыя" было цяжка дастаць? Я, як і большасць юнакоў, захапляўся папулярнай музыкай, шукаў запісы любімых выканаўцаў і нечакана адкрыў, што Апрэлеўская база пасылгандлю высылае многія "музычныя дэфіцыты". Дайшло да таго, што нават дырэктар аднаго з магазінаў грампласцінак угаворваў мяне "дастаць" яму дыск групы Манфрэда Мэна, які зусім не завозілі ў наш горад, узамен за права пастаянна купляць тавар проста са склада ягонай крамы. Я адчуў нешта амаральнае ў гэтым, адвярнула нават ад многіх жаданых дыскаў, якія там былі. І дырэктару, і многім знаёмым я проста даў адрас пасылгандлю і растлумачыў, як я рабіў заказы. І калі мне потым тыя знаёмыя па дзесяцікратнай цане "ўдувалі" іншыя дэфіцыты, было менш крыўдна, чым калі б я выжуліў сабе нейкія прывілеі.

Не падумайце, што я імкнуся стварыць з сябе вобраз нейкага бязгрэшнага анёльчыка. Хутчэй, я тут кажу пра сваё адчуванне граху. А што да бязгрэшнасці, дык настаў і ў мяне надлом, калі жыццё можна было працягваць толькі пасля хлусні, як ні прыкра мне гэта было.

Справа ў тым, што з дзяцінства я захварэў на цукровы дыябет. Спачатку мною апанавала трагічная думка: "Як жа гэта жыць усё жыццё хворым?". За школьныя гады, аднак, усвядоміў, што ніякай трагедыі няма, бо не было падстаў адчуваць сябе інакшым ад сваіх аднагодкаў, пакуль...

Пакуль не скончыў школу. Калі паўстаў перад выбарам прафесіі, раптам высветлілася, што дыябетыку нельга працаваць з рухомымі механізмамі, на вышынных працах, на шэрагу іншых і нават... вучыцца ў ВНУ. Я ўпершыню адчуў сябе зняволеным: мне дазвалялася рабіць толькі тое, што мне накажуць. За што?

Магчыма, тады ўпершыню адчуванне несправядлівасці справакавала **выразнае жаданне адказаць адэкватна: калі закон супраць мяне, дык і я павінен быць супраць закона.** Гэта натуральна: сіла дзеяння заўсёды роўная сіле процідзеяння.

Праўда, першая мая процізаконная акцыя была, бадай, толькі дробным хуліганствам: вырашыўшы паступаць у інстытут, я сабраў усе патрэбныя дакументы і той з іх, які з'яўляўся для мяне **воўчым білетам (медыцынская даведка формы № 286)**, проста папсаваў. У інстытуце, калі мне зрабілі заўвагу наконт перакамечанай даведкі, я сказаў, што штаны з дакументам у кішэні пабывалі ў пральні, а новую я не паспеў выпісаць. Спрацавала: хоць і папсаваны, але сапраўдны дакумент інстытуцкімі адміністратарамі нават не разглядаўся (яго хіба толькі акуратна падшылі), а паводле вынікаў экзаменаў я вытрымаў конкурс і паступіў у інстытут.

Чаму мне было нельга туды паступаць, да гэтага часу не ведаю, бо пасля заканчэння інстытута стаў, здаецца, не самым горшым спецыялістам. Больш таго, з атрыманай прафесіяй перада мной неўзабаве адкрыўся ўвесь свет: Амерыка, Азія, Еўропа. Ну і як вынік кожнага жыццёвага поспеху — пэўныя матэрыяльныя набыткі. І адзін з іх — мара дзяцінства — уласнае аўто любімай маркі "Сітраэн".

Калі даведаўся, што змагу яго купіць пад час чарговай замежнай паездкі, вырашыў, што пара паклапаціцца аб шаферскіх правах. Акурат на той час у друку з'явіліся паведамленні, што цукровы дыябет не будзе цяпер перашкодай у авалоданні навукай язды.

Зноў пайшоў збіраць усе даведкі ад псіхіятраў, нарколагаў і г.д. Медыцынскую камісію прайшоў без праблем. Калі разам з сябрамі прыйшлі па даведкі, усе атрымалі, а мне чамусьці не далі.

— Дык у вас жа цукровы дыябет, вам нельга ездзіць,— кажа старшыня камісіі.— А што да зменаў у правілах, дык нам газеты — не ўказ. Яны што хочаш цяпер пішуць.

Пасля непрацяглай спрэчкі выявілася, што абмежаванні знятыя з усіх формаў дыябету, акрамя маёй, таму канчатковае рэзюмэ будзе залежаць ад спецыялістаў рэспубліканскага ўзроўню.

Пасля блуканняў па медыцынскіх бюракратычных інстанцыях я прыйшоў да прыкрай высновы: калі ты сапраўды хворы, у дзяржаве можа на працягу дзесятка гадоў не знайсціся спецыяліста, каб цябе лячыць, затое калі ёсць патрэба абмяжоўваць цябе ў жыццёвых правах — тут яны напагатове. А ўжо сапраўды больш за дзесяць гадоў у нашай паліклініцы няма эндакрынолага, і я жыву без аніякага нагляду медыкаў. І жыву паўнакроўным жыццём. У мяне было і горшае, і лепшае адчуванне, але ўсе праблемы я вырашаў сам, без медыкаў. Дык навошта ж яны з'яўляюцца толькі тады, калі ты набіраеш разбег? Мо толькі дзеля таго, каб зручней паставіць ножку?

Я прыгадваў свае амерыканскія ўражанні, дзе шаферскія правы атрымлівае той, хто дэманструе свае здольнасці ездзіць. У нас чамусьці заўсёды ствараецца ланцуг апасродкаванай залежнасці.

Першая думка, якая прыйшла да мяне, гэта аб'явіць галадоўку. А паколькі ў гэтай галадоўцы не было нейкай глыбокай ідэі, я вырашыў завяршыць яе феерверкам, бо мне надакучыла гэтае пажыццёвае зняволенне. Пад час падрыхтоўкі да галадоўкі лёс звёў мяне з адным чалавекам, у якога я хацеў купіць бензіну, а выйшла, што купіў... шаферскія правы.

Не буду казаць, дзе я вучыўся ездзіць, на чым практыкаваўся, але свой "Сітраэн" я прыгнаў з Парыжа сам. Гэта было падарожжа ў некалькі тысячаў кіламетраў з "ліпавымі" правамі. Я праехаў нямала краінаў і ні ў адной не даў падставы затрымаць мяне за кепскую язду.

Першы раз мяне спынілі ўжо дома, а тут, як вядома, спыняюць без усялякай **нагоды. Дый тое я ўжо не першы месяц** ездзіў. Інспектар ДАІ хацеў пацікавіцца, чаму на маёй машыне ўсё яшчэ часовы парыжскі нумар, а напароўся на "ліпавыя" правы. І што вы думаеце, які фінал?

Ды нічога страшнага: за бутэльку гарэлкі службовец дазволіў мне парушыць закон чарговым разам.

Кожны параграф закона мае сваю таксу. Акрамя названага прыкладу, лёс дазволіў мне яшчэ прыцаніцца да праходжання тэхагляду: без правоў гэта можна зрабіць з трыма бутэлькамі гарэлкі.

Вось і выходзіць, што законы абараняюць не чалавека, а правы службоўца на хабар. Гэта агульная характарыстыка сітуацыі. А што рабіць у ёй канкрэтнаму чалавеку? Бо парадокс у тым, што нават інвалід можа ездзіць на сваёй інвалідцы, а я, са здаровымі рукамі, нагамі і галавой — не.

Я мяркую, калі закон не дазволіць мне адчуваць сябе роўным з іншымі, я буду жыць па-за законам, але на роўні з іншымі. Калі ж праследаванні нашага грамадства стануць невыноснымі, застанецца выбраць грамадства, якое прыме мяне, які я ёсць, не як злачынцу, а як асобу з пэўнымі канкрэтнымі правамі, абавязкамі, здольнасцямі. Што ж зробіш: калі чалавек нарадзіўся зняволеным, ён яшчэ мацней хоча вырвацца з путаў закона, бо не паспеў ажыццявіць злачынства. Хай сабе некаторыя лічаць злачынствам самое гэтае жаданне, але я цісну на педаль свайго "Сітраэна" тым мацней, чым гучней пошчак пагоні. Іншага не дадзена.

Андрусь КУРЭНІЧ.

АД РЭДАКЦЫІ:
Гэтая публікацыя, як бачыце, зусім не артыкул аб прававых праблемах. Гэта, бадай, проста шчырая споведзь, праз якую і журналісты, і іншыя кампетэнтныя бакі могуць выйсці на праблемы, якія перажывае не агулам усё нашае грамадства, а кожны канкрэтны чалавек. "Чырвонка" мяркуе працягваць гэтую рубрыку – "Спавядальня" – і запрашае іншых сваіх чытачоў падзяліцца сваімі болямі, праблемамі, пакутамі. Часам чалавека ратуе ў крызісныя часы сама магчымасць выказацца, а часам ён можа атрымаць і канкрэтную дапамогу газеты, ейных чытачоў, грамадскасці. Давайце будзем шчырымі!

ПУРЫМ ПА-МЕНСКУ

16–17 сакавіка ў памяшканні Дзяржцырка ў Менску ўпершыню за семдзесят з нечым гадоў публічна адзначалася свята Пурым. Для яўрэйскай грамадскасці горада гэта стала значнай падзеяй і добрым знакам на перамены да лепшага. Справа ў тым, што жыццё яўрэйскай абшчыны ў нашым горадзе, дзе яна была ў мінулым стагоддзі найбольшай, апошнім часам было прыглушана, прыгнечана ўладамі. Ад дзесяткаў сінагог, што калісьці існавалі ў Менску, засталася толькі адна– у старым непрыстасаваным будынку па вуліцы Крапоткіна. І там збіраліся пераважна старыя яўрэі...

Штуршок яўрэйскаму нацыянальнаму і рэлігійнаму жыццю ў Менску дало адкрыццё тут асяродку руху Хабад-Любавічы (адно з адгалінаванняў Хасідызму). Два гады запар Любавіцкі Рэбэ (кіраўнік руху, найменаванне паходзіць ад назвы мястэчка Любавічы на Смаленшчыне) прысылае ў Менск сваіх пасланнікаў. Дарэчы будзе сказаць, што і хасідызм і рух Хабад у значнай меры ўзніклі і развіваліся ў XVIII стагоддзі дзякуючы беларускім яўрэям, літвакам. Цяпер, праз дзесяткі гадоў, гэты рух з яго рэлігійнымі і філасофскімі вучэннямі вяртаецца да яўрэяў Беларусі і значна актывізуе іх жыццё. У сінагозе шматлюдна, суботу сустракаць прыходзяць да паўсотні маладых людзей, якія і моляцца, і спяваюць, і авалодваюць Торай (старажытнае яўрэйскае вучэнне), вучацца выконваць запаветы, спажываць кашэрную ежу (ёсць асаблівы яўрэйскі дыетарны закон)...

Вось і свята Пурым арганізавалі і правялі ў Менску пасланнікі Любавіцкага Рэбэ рабіны Ары Лейн і Ёсі Байтэлман са сваім менскім актывам. Пурым – вясёлае свята, таму было на ім шмат музыкі, песень, танцаў, і карнавал, і латарэя... Асаблівая прыхільнасць публікі была да хору яўрэйскіх хлопчыкаў, якія далі ў гэтыя дні першыя свае канцэрты.

Свята Пурым адзначаецца ў гонар збавення яўрэяў Персіі некалькі тысяч гадоў таму ад сваіх ворагаў. Гісторыя паўтаралася і пазней. Як ні дзіўна, у свой час выкананне прысуду Нюрнбергскага працэсу, смерць Сталіна і канец іракскай агрэсіі ў Кувейце прыйшліся на гэта свята... Ворагаў у яўрэяў было сапраўды шмат, у гэтым ім не пазайздросціш. Але, на жаль, варожасць у свеце яшчэ не змяншаецца. Вось і пад час другога святкавання Пурыму 17 сакавіка адбыўся невялікі інцыдэнт з пяццю арабамі, якія вялі сябе ў цырку з яўным выклікам. Арганізатары вечарыны і міліцыя вельмі хваляваліся, каб тыя не ўчынілі якую дыверсію. Прыкра, але такія апасенні дыктуе сумны вопыт. На шчасце, усё абышлося, але праграму давялося скараціць...

В.КУЛІК.

Фота С. Брушко.

КАЛІ БЕЛАРУСЫ Ў МЕНШАСЦІ...

"Што трэба зрабіць, каб беларусы сталі найбольшай у свеце нацыяй?", – такое пытанне было ў адным з конкурсаў на вялікай маладзёжнай імпрэзе ў Бельскім доме культуры сёлета напрадвесні. І былі адказы, цікавыя, хоць і не зусім слушныя. А яшчэ было шмат смеху, аглушальных крыкаў, апладысментаў... Так праходзіў традыцыйны конкурс паміж камандамі Гайнаўскага і Бельскага ліцэяў, Беларускага аб'яднання студэнтаў (БАС) і Звязу беларускай моладзі (ЗБМ) – нешта падобнае на вядомы нам КВЗ. Усё было беларускае: тэматыка і мова выступленняў, песні, вершы, жарты... У нас, на Беларусі, на падобных беларускамоўных конкурсах у школах ці ВНУ я яшчэ не бываў.

А на наступны пасля конкурсу дзень адбыўся баскетбольны матч паміж беларускімі камандамі. А яшчэ праз дзень — свята беларускай песні ў Беластоцкай філармоніі, дзе гучалі як фальклорныя, так і сучасныя творы, частку з якіх можна было б без сумненняў ставіць на эстрадзе...

Беларускае жыццё на Беласточчыне разнастайнае. Зразумела, што яно не з'яўляецца ўсюдыпранікальным, што ахоплівае ўсяго некалькі тысяч чалавек, што ўдзельнікамі яго з'яўляюцца максімум дзве-тры сотні асоб... Тым не менш, кожны, каго цікавіць беларускасць, можа сабе знайсці і справу, і паплечнікаў, і арганізацыю.

АРГАНІЗАЦЫІ

Цяпер мінулі тыя часы, калі на Беласточчыне магчыма была толькі адна беларуская арганізацыя і тая знаходзілася пад юрысдыкцыяй Міністэрства ўнутраных спраў (Беларускае грамадска-культурнае таварыства). Паўстала шмат новых арганізацый і суполак. Па-першае, гэта БАС, добра вядомая ў нас студэнцкая арганізацыя, што праводзіць традыцыйны фестываль "Басовішча", іншыя значныя і сціплыя імпрэзы. А нядаўна БАС арганізаваў курсы беларускай мовы і літаратуры пры філіі Варшаўскага універсітэта ў Беластоку, паклікаўшы ў якасці выкладчыкаў не толькі мясцовых беларусістаў, але і прафесараў з Менску, Гародні. Па-другое, БДА (БЕЛАРУСКАЕ ДЭМАКРАТЫЧНАЕ АБ'ЯДНАННЕ)— палітычная партыя беларусаў, якая "выйшла" з БАСа, таго, яшчэ першай генерацыі, дарэшты спалітызаванай, апазіцыйнай і нелегальнай арганізацыі. Восенню мінулага года БДА разам з іншымі суполкамі стварылі БЕЛАРУСКІ ВЫБАРЧЫ КАМІТЭТ, за спісы якога прагаласавала каля 5 тысяч выбаршчыкаў... Настаўнікі і грамадскасць стварылі сваю КАМІСІЮ ПА СПРАВАХ СТАЛЫХ КАНТАКТАЎ З АСВЕТНЫМІ УЛАДАМІ, дабіваюцца ўдзелу ў выбарах дырэктараў школ. Літаратары маюць суполку "БЕЛАВЕЖА", якая рыхтуе да друку кніжкі. Тое БГКТ перайшло пад апеку Міністэрства культуры і мастацтва. А нядаўна ўтварылася яшчэ адна маладзёжная арганізацыя — ЗВЯЗ БЕЛАРУСКАЕ МОЛАДЗІ, які гуртуе юнакоў і дзяўчат ад таго ўзросту, у якім людзі пачынаюць задумвацца: "Кім я ёсць?" — ад 15–17 гадоў. Арганізацыя гэтая, паводле слоў яе старшыні Марка Заброцкага, павінна стаць элітарнай. Цяпер там гуртуюцца пераважна выхаванцы беларускіх ліцэяў, якія маюць пэўны аўтарытэт у сваім асяроддзі, да якіх цягнуцца. Будзе дысцыпліна, будзе уніформа, будуць пэўныя абавязкі членаў звязу перад суполкай — так што ЗБМ мае быць зусім іншай спецыфічнай суполкай.

А аб'ядноўваць усе беларускія арганізацыі, прадстаўляць іх інтарэсы перад уладамі заклікала РАДА БЕЛАРУСКІХ АРГАНІЗАЦЫЙ. Так што жыццё беларускае віруе ці, прынамсі, не згасае. А колькі таварыстваў і арганізацый — столькі і меркаванняў наконт перспектыў развіцця беларускага руху. Адны бачаць іх у традыцыйных формах: мастацкая самадзейнасць, пабудова і абсталяванне экспазіцый беларускага музея ў Гайнаўцы і г.д. Іншыя імкнуцца захаваць эканамічную незалежнасць беларускіх сялян, спрабуюць прыпыніць здачу апошнімі сваіх зямель дзяржаве за рэнту (пенсію), бо дзяржава можа, перапрадаючы тыя землі, змяніць этнічны склад Беласточчыны. Трэція рашаюць праблемы беларускага школьніцтва, бо ўжо ад 1971 года няма ў Польшчы школ і ліцэяў з беларускай мовай навучання, засталіся толькі навучальныя ўстановы, дзе існуюць беларуская мова і літаратура як прадметы. Вельмі цікавая і пазіцыя маладзёжных рухаў, якія, паводле слоў актывіста БАСа, журналіста з "Нівы" Міколы Ваўранюка, зусім не хочуць ішчыць у фальклорна-музейным асяроддзі, а мараць арганізаваць нармальнае, цэласнае беларускае нацыянальнае жыццё, якое б сягала ва ўсе поры сучаснай цывілізацыі.

Такое рознагалоссе, спрэчкі і нават канфлікты на гэтай глебе, — думаецца, з'ява нармальная, гэта павінна ў рэшце рэшт прывесці да аднай для ўсіх беларусаў мэты: каб тутэйшыя людзі ведалі, хто яны ёсць, каб не саромеліся гэтага, каб шчасьцей рабілі для ўсёй беларускай культуры.

ФІНАНСАВЫЯ ПРАБЛЕМЫ

Газета "Ніва" для многіх цяперашніх вядомых беларускіх дзеячаў з Беласточчыны была нацыянальнай школай. Яе значэнне цяжка пераацаніць, бо яна не толькі адлюстроўвае жыццё беларускай меншасці, але сама ўдзельнічае ў яго фарміраванні. Цяпер жа газета жыве ў нявызначаным стане. Наклад мае невялікі — каля дзвюх тысяч экземпляраў, на Беларусь не паступае, датацыі ад Міністэрства культуры атрымлівае пакварталька, і рэдактару Віталю Лубе даводзіцца штоквартальна чакаць: будзе тая датацыя ці не, ды абмазгоўваць магчымасці скарачэння перыядычнасці выхаду газеты і яе штатаў. Газеты з Беларусі рэдакцыя цяпер атрымліваць не можа, а кожны, хто хоча чытаць нашу прэсу, — сам неяк выкручваецца, дамаўляецца. Віталь Луба заключыў пагадненне аб "бартэры" з працаўнікамі Дзяржаўнай бібліятэкі Беларусі — ён пасылае тудЫ "Ніву", "Гавэту выборчу", яму — нашу прэсу.

Тыя ж клопаты і ў штатных працаўнікоў Галоўнага праўлення БГКТ — датацыі скарачаюцца, а могуць і зусім прыпыніцца — у Польшчы ж эканамічны крызіс. Аднак не ведаю, ці можам мы абвінавачваць польскую дзяржаву ў кепскім стаўленні да яе грамадзян-беларусаў (самі яны, відавочна, могуць, а вось мы...). Беларуская дзяржава, здаецца, яшчэ не фінансавала жыццё і дзейнасць арганізацый нашых меншасцей.

Але большасць арганізацый беларускай меншасці на Беласточчыне датацый не мае, свае фінансавыя праблемы вырашае самастойна: узносы, продаж білетаў, платныя курсы і г.д. Хоць для вялікіх імпрэзаў (такіх як "Басовішча"), для друкавання кніг, зразумела, па грошы даводзіцца звяртацца да дзяржавы.

ПАДЛЯШСКІ ФЕНОМЕН

Многія са шчырых беларусаў, з якімі даводзілася сустракацца на Беласточчыне, у абыходку, "паміж сабою" гавораць не на літаратурнай беларускай мове, а на мясцовым падляшскім дыялекце. Гэта пераважна тыя, што паходзяць з вёсак ці невялікіх гарадкоў. У мяне склалася ўражанне, што палешукоў у мясцовым беларускім руху нават большасць. Такім чынам, палескі (ці падляшскі) рэгіён, які ў Беларусі спарадзіў рух, узначальваемы Міколам Шэлегові́чам, які імкнецца да нацыянальнага адасаблення палешукоў, тут, на Беласточчыне наймацней штурхае беларускі нацыянальны рух. Прычым гэтыя дзеячы-падлясяне вельмі ўпарта бароняць сваю беларускасць, за выключэннем хіба тых, што пачалі так званую ўкраінізацыю Беласточчыны, перахопліваючы зробленае беларускімі дзеячамі. Рэакцыя беларусаў на гэтую ўкраінізацыю вельмі негатыўная. Відавочна, гэта з-за таго, што для ўкраінцаў будзе толькі справай гонару, калі палешукі прымкнуць да іх, а вось для беларушчыны страціць падлясян — значыць падысці да пытання: "Быць або не быць?".

Чым растлумачыць такі падляшскі феномен? Для сябе я тлумачу перш за ўсё ўплывам праваслаўнай царквы, бо менавіта праваслаўе выштурхоўвае людзей з польскай стыхіі, дае зразумець ім сваю нятоеснасць з польскай большасцю і прымушае шукаць сапраўдную сваю нацыянальную прыналежнасць, у дадзеным выпадку — беларускую. А праваслаўе, як і ў Беларусі мацнейшае на Палессі, дзе вельмі мала каталіцкіх прыходаў, так і на ўсходзе Польскай Рэспублікі мацнейшае на Падляшшы. На Гародзеншчыне ж, дзе карыстаюцца куды бліжэйшай да літаратурнай мовы гаворкай, ужо значна больш католікаў, таксама як і на ўзроўні Беластока і вышэй. А католікі ўжо бачаць у сабе больш польскасці...

МЫ І БЕЛАСТОЧЧЫНА

Беласточчына — унікальны для Беларусі край. З усіх прымежных нашай дзяржаве тэрыторый, дзе жывуць этнічныя беларусы, практычна толькі тут захоўваецца і развіваецца нацыянальны рух нашых суродзічаў, толькі тут засталося шмат аўтахтоннага насельніцтва, якое лічыць сябе беларускім. І таму справай гонару і нацыянальным абавязкам для нас мусіць быць усебаковая ўвага і дапамога беларусам Беласточчыны.

З усіх меншасцей Польшчы, відаць, беларусы аказаліся самымі абдзеленымі ўвагай з боку прадстаўнікоў сваіх нацыянальных дзяржаў. Літоўцы ніколі не забываліся пра сваіх суродзічаў у Польшчы, украінцы Рэчы Паспалітай мелі моцную падтрымку з боку амерыканскай дыяспары, не гаворачы ўжо пра немцаў, чэхаў. Мы ж нават літаратурай, падручнікамі не змаглі забяспечыць сваіх суродзічаў у Польшчы. І восць, да прыкладу, у Бельскім ліцэі карыстаюцца яшчэ падручнікамі па літаратуры, зборамі твораў беларускіх класікаў, якія былі выдадзены ў нас яшчэ ў сталінскія часы. Вельмі мала добрай дзіцячай літаратуры...

Патрэбны трывалыя кантакты, патрэбна цэлая праграма дапамогі беларусам Польшчы з нашага боку — аб гэтым гаварылі ўсе, з кім даводзілася размаўляць: і лідэры палітычныя, і лідэры маладзёжныя, і настаўнікі-беларусісты. Без нашай падтрымкі вельмі праблематычнае далейшае існаванне беларускай меншасці на цывілізаваным узроўні, тым больш яе роскві і ўмацаванне. Бо асіміляцыя ідзе нежартоўнымі тэмпамі, вёскі выміраюць, насельніцтва змешваецца. Каб спыніць працэс дэнацыяналізацыі, хоць бы захаваць яе цяперашні ўзровень — патрэбны сур'ёзныя крокі. У тым ліку і з нашага боку.

Валер Каліноўскі.

Тэл.32-24-96.

ПАМІЖ СЕКСАМ І КЕКСАМ

Сумныя нататкі пра сексуальную рэвалюцыю

Ужо чым можа пахваліцца гісторыя нашай Айчыны, дык гэта рознага роду рэвалюцыйнымі з'явамі. Жнівеньскімі, лютаўскімі, кастрычніцкімі і іншымі. Але, аказваецца, засталася ўсё ж такі адна галіна ў нашым быцці, не кранутая ні бунтамі, ні пераваротамі. Калі заходзіць гутарка аб сексуальнай рэвалюцыі ў нашай краіне, уяўленне малюе занадта далёкую будучыню, каб пра гэта гаварыць усур'ёз.

Вядома, камусьці гэтая размова можа падацца не зусім своечасовай: людзям есці няма чаго. Але, шаноўныя мае апаненты, згадзіцеся, кожнаму сваё. Камусьці вырашаць праблемы эканомікі, а камусьці (як, напрыклад, ураду Рэспублікі Беларусь) выдаваць указы аб барацьбе з парнаграфіяй і да іх падобныя. Як гэта, дарэчы, было заўсёды: урад аддае перавагу разбурэнню, а не стварэнню. Нашмат лягчэй закрываць выданні, крэмзаць рукой бязграматнай цэнзуры старонкі газет, часопісаў і кніг, чым прапанаваць нейкую сваю сістэму "палавога лікбеза" грамадства, якая аказалася б больш "канкурэнтаздольнай".

Тое, што мы сёння называем палавой адукацыяй, проста смешна. Старшакласнікам застаецца толькі іранічна ўсміхацца на ўроках "Этыкі і псіхалогіі сямейнага жыцця", таму што за адзін выхадны дзень яны атрымліваюць больш сексуальнага вопыту, чым іх настаўніца за ўсё жыццё. Прычым, яны наўрад ці разумеюць, што робяць. А гутарка ж ідзе аб адным з важнейшых бакоў чалавечай сутнасці, і глабальную яе ролю ў развіцці асобы цяжка перааацаніць. Каб пачуць кампетэнтную ацэнку сітуацыі ў галіне сексуальнай культуры нашага грамадства, я звярнуўся да галоўнага сексапатолага Міністэрства аховы здароўя РБ Дзмітрыя Зіноўевіча КАПУСЦІНА.

– Так, вы маеце рацыю, – гаворыць Дзмітрый Зіноўевіч, – пра сексуальную рэвалюцыю нам гаварыць сапраўды рана. Я ўжо 18 гадоў працую ў галіне сексалогіі, і чым далей, тым больш пераконваюся ў тым, што сексуальная культура грамадзян турбуе наш урад менш за ўсё. Тыя рэдкія кнігі, якія ўдалося выдаць, з'яўляюцца кропляй у моры, а тое, што выходзіць зараз у камерцыйных выдавецтвах (за рэдкім выключэннем) – гэта пераклады заходніх крыніц, якія выдаюцца з кан'юнктурных меркаванняў. Інфармацыя падаецца вельмі бессістэмна. Наша моладзь, яшчэ не паспеўшы высветліць адказ на пытанне, адкуль бяруцца дзеці, ужо ведае аб існаванні заафіліі і іншых "пікантнасцях" сексалогіі.

— А якой, на ваш погляд, павінна быць сістэма?

– Мне здаецца, палавое выхаванне чалавека павінна пачынацца з таго ўзросту, калі ў дзіцяці ўзнікае натуральнае жаданне дазнацца, адкуль ён узяўся. Гэта значыць, гаворка ідзе аб секс-азбуцы. Наступная прыступачка – гэта фарміраванне правільнага ўспрыняцця ўзаемаадносін паміж поламі ў падлеткаў. А затым ужо паглыбленая адукацыя ў гэтай галіне маладых людзей. Прычым, гэты, трэці, крок павінен быць зроблены ў трынаццаці-шаснаццацігадовым узросце, у самы пік цікавасці чалавека да сексуальнай сферы, пасля якога сексу прызначаецца далёка не першае месца (у параўнанні, напрыклад, з кар'ерай) – чалавек лічыць сябе, як правіла, ледзьве не ўсёведаючым у гэтай галіне.

— Наколькі я зразумеў, ваша сістэма разлічана на падтрымку з боку дзяржавы?

– Не толькі на падтрымку, а на правядзенне адзінай дзяржаўнай палітыкі ў развіцці сексуальнай культуры грамадства. Бацькі ж, у пераважнай большасці, нават і не чулі аб праяўленнях сексуальнасці дзіцяці і аб тым, як да іх ставіцца. Некаторыя мамы і таты ледзьве не страчваюць прытомнасць, калі заўважаюць, што іх дзіця займаецца ананізмам. Неабходна старанная падрыхтоўка педагогаў, якія выкладалі б у школе (пачынаючы з малодшых класаў) культуру палавых узаемаадносін. І патрэбны кнігі, выданні, разлічаныя на чытачоў усіх узростаў, пачынаючы з буквара для маленькіх і заканчваючы сур'ёзнымі дапаможнікамі і энцыклапедыямі, прызначанымі для старэйшых.

Ва ўсіх цывілізаваных краінах ужо даўно існуюць шматлікія інстытуты, таварыствы, асацыяцыі, якія займаюцца сексуальнымі праблемамі грамадзян, вывучэннем грамадскага меркавання, рэабілітацыяй дзяцей, якія падверглісяі згвалтаванню і г.д. А калі наш Мінскі гарадскі сексалагічны цэнтр падрыхтаваў і ўласнымі сіламі правёў апытанне больш чым пяцісот школьнікаў, каб высветліць іх узровень сексуальных ведаў, гэта аказалася нікому не патрэбным. Міністэрства аховы здароўя гаворыць: вох, як гэта цікава. Камітэт народнай адукацыі: ды што вы кажаце, і сапраўды? Але ніякага зруху з мёртвага пункту. Нікога не цікавіць катастрафічны рост палавых злачынстваў у краіне, а таксама колькасць незадаволеных, проста няшчасных людзей, большасць з якіх так і не разумее за ўсё сваё жыццё, што гэта такое: "асабістае шчасце".

— Што ж Вы збіраецеся зрабіць?

– Зараз мы заняты падрыхтоўкай стварэння Беларускай асацыяцыі сексуальнай культуры, на якую ўскладаюцца вялікія надзеі. Разам са мной працуе ініцыятыўная група, куды ўваходзяць вядомыя юрысты, урачы, сексолагі, псіхолагі, педагогі, мастацтвазнаўцы, сацыёлагі. Асацыяцыя накіруе сваю дзейнасць на павышэнне агульнага культурнага ўзроўню насельніцтва. Аб якой жа культуры ў галіне інтымных зносін можа ісці гаворка пры адсутнасці культуры наогул? Мы будзем займацца таксама ўдасканальваннем прававых асноў сексалогіі, палавой асветай і выхаваннем; будзем аказваць садзейнічанне правядзенню дзяржаўных праграм, накіраваных на ўмацаванне сямейна-шлюбных адносін, на фарміраванне сацыяльна-дапушчальных форм палавых паводзін у моладзі. Асацыяцыя не пройдзе міма і такіх з'яў, як гомасексуалізм, прастытуцыя, парнаграфія і іншыя. Мы будзем імкнуцца ствараць такія ўмовы ў грамадстве, каб кожны чалавек, незалежна ад таго, чаму ён аддае перавагу ў сексе, не адчуваў дыскамфорту.

— Як Вы аднесліся да вядомага Указа ўрада РБ?

– Як я да яго аднёсся? Мы, як звычайна, спазніліся і тут гадоў гэтак на пяць. Той колькасці парнаграфічных газет, часопісаў, відэафільмаў, якая абрушылася на галовы, у першую чаргу, падлеткаў, хопіць для "самаадукацыі" мінімум 2-3 пакаленняў. Процідаставіць жа штосьці істотнае гэтаму "асветніцкаму" валу дзяржава так і не здолела. Наіўна чакаць, што з дзясятак экспертаў камісіі раптам вырашаць усе праблемы. Трэба не змагацца, не абмяжоўваць, а прапанаваць нешта ўзамен, прадаставіць чалавеку самому выбіраць у адпаведнасці з яго ўзроўнем культуры. Магчыма, варта дэманстраваць і больш адкрытыя фільмы, але з жорсткім абмежаваннем узросту наведвальнікаў і пад назіраннем спецыялістаў.

Вельмі неабходна правядзенне сацыялагічных даследаванняў палавых паводзін і палавых установак розных груп насельніцтва. Толькі тады можна будзе выйсці на распрацоўку рэальна дзеючай праграмы павышэння палавой культуры грамадзян нашай рэспублікі.

Аляксей Краўчанка.

Прачытай і перадай іншаму

У 90-96 працэнтаў, заражаных СНІДам, антыцелы да ВІЧ (віруса імунадэфіцыту чалавека, які выклікае СНІД) з'яўляюцца ў крыві праз 3 месяцы пасля заражэння, у 4-10 працэнтаў — праз 6 месяцаў. У нязначнай колькасці людзей — праз 8 дзён ці... праз некалькі гадоў.

* * *

Праходзіць абследаванне на наяўнасць у крыві антыцелаў да ВІЧ трэба не раней, чым праз 3 месяцы пасля кантакту, які выклікаў падазрэнне аб магчымым заражэнні СНІДам...

* * *

Небяспечнасць заражэння СНІДам значна ўзрастае, калі палавы кантакт адбываецца пад час менструацыі.

* * *

Жанчына, якая заразілася СНІДам да цяжарнасці або пад час яе, можа заразіць сваё дзіця ў перыяд яго ўнутрывантробнага развіцця. Калі маці заразілася пасля родаў, то дзіця можа быць інфіцыравана толькі ў тым выпадку, калі яна корміць яго грудзьмі.

Падрыхтаваў М.Лібінтаў.

Нітка Арыядны

Звычайна працоўная раніца начальніка крымінальнай міліцыі Лагойскага раёна Сцяпана Аляксандравіча Яраша пачынаецца з невялікага сшытка ў чорнай вокладцы. У ім – так званыя "глухары", нераскрытыя злачынствы. І хоць іх не так ужо шмат (райаддзел на добрым рахунку ў начальства), спецыялісты кожны дзень ломяць галаву над гэтым сшыткам, паступова высвятляючы новыя факты – маленькія "ніткі Арыядны" да заблытанага клубка злачынства.

Лагойскі раён – адзін з самых вялікіх у Мінскай вобласці, і часам супрацоўнікам вышуку (а іх усяго пяць чалавек) даводзіцца цяжкавата: на ўсё падраздзяленне – старэнькі "УАЗік". Да таго ж, у раёне пастаянна адчуваецца "подых вялікага горада", які заносяць сюды "гастралёры" – у асноўным, рабаўнікі. Калі зрабіць яшчэ папраўку на наш нялёгкі час, можна зразумець, чаму злачыннасць у раёне з пачатку года ўзрасла амаль удвая. Тым не менш Лагойская крымінальная міліцыя раскрыла за гэты час 76 працэнтаў злачынстваў.

– Сёння, бадай. ніводнае расследаванне не абыходзіцца без прымянення аператыўна-вышуковых мерапрыемстваў,– пераканаы Сцяпан Аляксандравіч. Гэтае перакананне – з тых часоў, калі ён быў яшчэ толькі пачынаючым сышчыкам і 42 кіламетры прайшоў па следу буйнога канакрада. А колькі такіх кіламетраў на шляху кожнай сышчыцкай кар'еры – наўрад ці хто падлічыць.

– Аднак вельмі важна ўмець устанавіць псіхалагічны кантакт з падазраваемым,– дадае Яраш. І ў гэтым, пэўна, ніводны супрацоўнік вышуку не параўнаецца са сваім начальнікам: за яго плячыма, акрамя службы ў войску, – настаўніцкая праца. Менавіта дзякуючы гэтаму свайму ўменню Сцяпан Яраш раскрыў зусім нядаўна "двайное" злачынства – забойства са згвалтаваннем.

Павел Сіманаў,
Сяргей Брушко (фота).

На ЗДЫМКАХ:

- Начальнік крымінальнай міліцыі Лагойскага раёна С.А. Яраш у час допыту.
- Оперупаўнаважаны крымінальнага вышуку І.Ліцвін (за 3 месяцы бягучага года ён раскрыў каля 30 злачынстваў) у лабараторыі старшага эксперта-крыміналіста А.Варанкевіча.
- У падраздзяленні — стрэльбы.

Экспрэс-інтэрв'ю

КУДЫ ГЛЯДЗІЦЬ МІЛІЦЫЯ?

Крызіс эканомікі, жудасны ўзровень дэфіцыту на спажывецкім рынку рэзка абвастрылі ў апошні час крыміногенныя тэндэнцыі ў эканоміцы.

Аб тым, што робіць сталічная міліцыя ў гэтай сітуацыі, распавядае начальнік аддзела па барацьбе з эканамічнай злачыннасцю (АБЭЗ) Мінгарвыканкама падпалкоўнік міліцыі М.АНЦІХЕВІЧ.

– Мікалай Віктаравіч, сёння рынак імгненна мяняе аблічча, і вашай службе даводзіцца перагрупоўваць сілы, сродкі, шукаць больш эфектыўныя метады. Ці паспяваеце?

— Мяркуючы па тым, што вынікі працы за мінулы год прынеслі нам лаўры лепшых у рэспубліцы, напэўна, паспяваем.

У мінулым годзе супрацоўнікі нашай службы ўзбудзілі крымінальных спраў на 41 працэнт больш, чым у папярэднім. Павялічылася і колькасць выяўленых крадзяжоў, фактаў хабарніцтва і падману пакупнікоў.

Але ў многіх выпадках нашыя меры аказаліся яўна неадэкватнымі маштабам ценавой эканомікі і памерам крадзяжоў у народнай гаспадарцы. Адна з галоўных прычын гэтага — састарэлыя заканадаўчыя акты, якія павінны быць заменены на больш эфектыўныя. Час мяняецца, і тое, што ўчора крымінальна каралася, сёння набывае афарбоўку здаровага бізнесу. Яшчэ адна прычына — халатнасць і бяздзеянне адказных за захаванне дзяржаўнай маёмасці на прадпрыемствах і ў арганізацыях.

Узяць, да прыкладу, Мінскі аўтазавод. Амаль штодня аператыўныя зводкі паведамляюць аб крадзяжы з завода-гіганта. Нядаўна злачынцы, перапілыўшы замкі на кантэйнерах, выкралі з тэрыторыі завода запчастак на 30 тысяч рублёў. А адолець жа такія замкі — справа не пяці хвілін. Дзе ж была ахова?

Літаральна днямі супрацоўнікі нашага аддзела разам з калегамі з Упраўлення крымінальнага вышуку выкрылі злачынную групу (пяць чалавек арыштаваны), якая імкнулася вывезці з тэрыторыі Мінскага роварнага завода больш чым сем тон анодната нікелю — каштоўнейшай сыравіны. Гэтая партыя нікелю, паводле задумкі злачынцаў, павінна была накіравацца ў адну з заходніх краін. У гэтай гісторыі фігуруюць некаторыя "вохраўцы", атрымаўшыя хабар у валюце. Вось вам і адказ: ведамасная ахова, бывае, нават дапамагае злачынцам.

– У апошні час перад вашай службай, відавочна, вызначыліся новыя, найбольш крыміногенныя накірункі...

— Так, гэта сфера кааператыўнай і знешнеэканамічнай дзейнасці, а таксама розныя камерцыйныя ўтварэнні.

У гэтым годзе ў сферы кааператыўнай дзейнасці выяўлена амаль на 78 працэнтаў больш злачынстваў, чым у мінулым годзе. Дзялкі ценявога бізнесу перамясціліся менавіта ў гэтыя структуры.

– Якія з апошніх выкрытых гарадской службай БЭЗ злачынстваў Вам запомніліся?

— У мінулым годзе народным судом Ленінскага раёна быў асуджаны нідзе не працуючы І.Падгайскі, які, сабраўшы злачынную групу з пяці чалавек, займаўся продажам высакапробнага золата. З дапамогай розных пасрэднікаў ён скупліваў на прамысловых прадпрыемствах радыёдэталі, у якіх мелася золата. Потым хімічным шляхам вылучаў яго і прадаваў. Нашы супрацоўнікі затрымалі Падгайскага з доказамі злачынства, пры продажы золата на суму звыш 170 тысяч рублёў. Акрамя золата і серабра, у Падгайскага было канфіскавана некалькі тысяч рублёў, два пісталеты (газавы і малакаліберны), балончык са слёзатачывым газам, імпартная відэаапаратура, магнітола, аўтамабільны тэлевізар і іншыя рэчы.

– Мікалай Віктаравіч, кожны раз, гледзячы на яркія замежныя грузавікі з гуманітарнай дапамогай, што стаяць на плошчы перад Домам урада, прыгадваюцца размовы аб імпартных рэчах і вітамінах на прылаўках кааператыўных кіёскаў...

— Намі адладжана сістэма паступленняў у сталіцу грузаў з гуманітарнай дапамогай. Больш таго, мы кантралюем працэс паступлення ў сталіцу грузаў з моманту яго перасячэння дзяржаўнай граніцы і да размеркавання ў якой-небудзь канкрэтнай арганізацыі. Далейшы лёс гэтай дапамогі ляжыць на сумленні адказных асоб за размеркаванне на гэтых прадпрыемствах.

Хацелася б параіць кіраўнікам арганізацый, якія сталі гаспадарамі падобных грузаў: груз прымайце больш якасна (каб выключыць выпадкі крадзяжу) і да працэсу размеркавання падключайце больш аўтарытэтных работнікаў, прадстаўнікоў дэпутацкага корпуса.

– Вы прыгадалі састарэлыя заканадаўчыя акты. Відаць, гэта адносіцца ў першую чаргу да артыкула 151 Крымінальнага кодэкса (спекуляцыя)?

— І да гэтага артыкула таксама. Сёння вельмі шмат людзей жывуць толькі на перапродажы тавараў. Выявіць і пакараць усіх немагчыма, ды і ці трэба гэта рабіць у новых эканамічных умовах, калі працэс перапродажу, практычна, з'яўляецца нармальнай з'явай? Трэба ўвесці дакладную сістэму падаткаабкладання і рэгістрацыі ўсіх, хто прадае тавары або прадукты.

– І апошняе пытанне, Мікалай Віктаравіч. Скажыце, за апошнія год-два ці мелі месца выпадкі злоўжывання службовым становішчам супрацоўнікамі гарадской службы БЭЗ?

— Выпадкі парушэння супрацоўнікамі дысцыпліны былі, і ўсе вінаватыя пакараны. Што тычыцца злоўжывання службовым становішчам — не прыгадваю, не было такога.

Гутарыў С.Рачыла.

Люблю „Чырвонку"! Жадаю ей і надалей гэтак жа настойліва і смела зваць моладзь [illegible], каб стаць Гаспадарамі сваёй Бацькаўшчыны і „ісці ў свет белы..."

[illegible]

"СВЯТЫНІ НЕ ПРАДАЮЦЦА"

Прыблізна год таму ў "Чырвонцы" было надрукавана інтэрв'ю з дырэктарам тэатра імя Янкі Купалы Іванам Іванавічам Вашкевічам. Тады мы размаўлялі аб культуры, аб чалавеку і ягоным месцы ў гэтым свеце, аб нацыі. Час змяніўся, змяніліся людзі, змяніліся погляды іх на жыццё. Ці засталіся непахіснымі ў гэтым калавароце тыя каштоўнасці, якія ад веку лічацца вечнымі?

— Іван Іванавіч, сённяшняя Беларусь ужо зусім не тая, што была ўсяго год таму. Як Вы лічыце, чым на сённяшні дзень з'яўляецца нацыянальны тэатр?

– Калі коратка: тэатр – сканцэнтраванае адлюстраванне нашага жыцця. Безумоўна, гэтыя словы пра тэатр можна сказаць у любыя часы. Але ўсё ж ... Падзеі апошняга часу пакідаюць свой след і на нашай працы. І галоўная з іх – гэта абвяшчэнне незалежнасці Беларусі. Я нават напісаў некалькі радкоў, калі ўрэшце ажыццявілася гэтая мара лепшых сыноў Беларусі:

Родныя мае спадары!
Нарэшце стаім на сваёй зямлі.
Вольныя, гордыя гаспадары
Лёсу свайго і мовы.

Не думаю, што тут надзвычай высокая паэзія, але настрой таго дня выказаны дакладна. Тады ўсе мы з гэтай нагоды хадзілі з бліскучымі вачыма. За гэта мы выступалі даўно і бел-чырвона-белы штандар узнімаўся ў нашым тэатры яшчэ за некалькі год да яго афіцыйнага прызнання. Сённяшняя наша мэта – паказ жыцця няўстойлівага, з невядомай перспектывай, але і мудрасці, памяркоўнасці беларускага народа. Манкурты, народжаныя беларусамі і якія слухаюць камісараў з Масквы, могуць называць гэта рабскімі рысамі, а я скажу – гэта найлепшыя і найгалоўнейшыя якасці. І яны выратуюць нас як нацыю.

— А якія якасці нам не на карысць?

– Я шмат паездзіў і заўважыў у нашай, ды й не толькі ў нашай – ва ўсёй славянскай інтэлігенцыі такую рысу: яны пакутуюць, перажываюць нібыта за народ, імкнуцца, здаецца, нешта зрабіць, кажуць:"Паедзем, будзем працаваць!" Але так нічога і не робяць. Ды і ў любой справе павінна прысутнічаць кампетэнтная, разумная якасць. Без яе ўсе спрэчкі ў Вярхоўным Савеце застануцца на ўзроўні:"Што трэба, а што не трэба нашаму беднаму народу?" Такія якасці варта набываць. Але ўжо за адны толькі законы аб незалежнасці, мове, культуры дэпутатам ВС трэба сказаць вялікі дзякуй. Можна спрачацца – у свой час, не ў свой час яны прынятыя – у гісторыі некалькі дзён вялікай ролі не іграюць. За некалькі дзён толькі рэвалюцыі робяцца, а іх нам ужо досыць. Галоўная ж праца яшчэ наперадзе і таму неабходна станавіцца больш дзейснымі,рашучымі і кампетэнтнымі.

— Вернемся ўсё ж да тэатра. Як жывецца яму ў час рынычных адносін?

– Вельмі цяжка, хоць і прыняты закон, дзе ўказана, што 3 працэнты дзяржаўнага бюджэту накіроўваецца на культуру, але Мінфін і Дзяржкампрацы не выконваюць усе палажэнні закона. Было шырока аб'яўлена, што павышэнне зарплаты адбудзецца ў 2,4 раза. А вось чыноўнічкі пралічылі, далі нам нарматывы і там як ні возьмеш: дзе ў 2,1 раза, а дзе і таго меншае павышэнне. Ці, напрыклад, увесну мінулага года сустракаліся мы з Кебічам, вырашылі шэраг сур'ёзных пытанняў, але ўсё на гэтым і скончылася. Абяцанкі-цацанкі – дурням радасць, а дурняў жа ў нас няма. Ці былі, напрыклад, замацаваны за паліклінікай Саўміна заслужаныя артысты, іншыя дзеячы культуры. Чыноўнікі вырашылі паказаць, што ў нас прывілеяваных няма і колькасць асоб па спецабслугоўванню скарачаецца. І скарацілі – артыстаў, дырэктараў тэатраў, пісьменнікаў, доктараў навук... А ці ж яны там галоўныя былі? Як старшыня савета дырэктараў Саюза тэатральных дзеячаў я пачаў цікавіцца: чаму так адбылося. Мне адказваюць:"Мы ўзялі пад сваю апеку цэлую вуліцу – Чырвонаармейскую". А хто ж там жыве? Сем'і былых партакратаў! Не кіем дык палкай! А ці шмат у нас тых народных артыстаў, такіх, як Станюта, Макарава? Паўтара дзесятка на ўсю рэспубліку. А такая атмасфера, такія адносіны ўздзейнічаюць, у рэшце рэшт, на творчасць, на здароўе.

У мінулым годзе пражылі мы яшчэ нічога, больш-менш. Атрымалі грошы пад гэтыя "законныя" 3 працэнты і нават правялі вялікі "Фестываль славянскіх тэатраў". На гэты год таксама планы маем сур'ёзныя. Мы ж павінны ўлівацца ў сусвет не толькі эканамічна, але і культурна. І ў гэтым плане нам ёсць што паказаць. "Харошкі" – гэта "Харошкі", апантаная Гаявая – гэта Гаявая і Раеўскі – гэта Раеўскі. Нідзе ў свеце няма нічога падобнага. Не толькі фізічна, але ж і па ідэі. Гэта ўсё вышэйшы мастацкі ўзровень. Любая дзяржава павінна ганарыцца такімі людзьмі. А некаторыя, нават з дэпутатаў ВС кажуць:"Ну што нам гэты тэатр?" У іх уяўленні гэта нейкі невялічкі будыначак, дзе некалькі акцёраў корпаюцца, нешта робяць няпэўнае. Яны не разумеюць, што гэта велізарны духоўны патэнцыял. Людзі тут працуюць не толькі таленавітыя, але і свядомыя, да іх трэба прыслухоўвацца, ды й прыходзіць у тэатр, каб душы адтайвалі. Прыходзіў жа да нас Машэраў, прысутнічаў нават на рэпетыцыях. Гэта з яго дазволу мы ставілі тады "Пагарэльцаў".

— Ці спадзеяцеся вы і ў гэтым годзе атрымаць сваю частку з 3 працэнтаў і ці хопіць вам гэтых грошай?

– Мы ж не наіўныя дзеці, бачым, што вакол робіцца. І калі надалей у эканоміцы будзе адбывацца спад, то і нам прыйдзецца несалодка. Трэба будзе самім неяк выкручвацца. Я гатовы, у мяне свае варыянты ёсць. Не будзем, напрыклад, рабіць вялікія палотны. Хоць гэта і дрэнна, але нічога не зробіш. Па шчырасці, адчуванне няўпэўненасці і трывогі існуе. Але надзея нас не пакідае. На лепшае.

— Іван Іванавіч, Вы ведаеце шмат каго з вышэйшага кіраўніцтва, як яны ставяцца да сённяшніх праблем тэатра?

– У мінулым годзе прынятыя па культуры законы далі нам магчымасць выжыць, а ў гэтым... Шмат чаго не зроблена. Падпісаны афіцыйны дакумент аб пабудове тэатра, аб'явілі конкурс праектаў, ды так і заглухла ўся справа. Тэатру павінны былі выдзеліць "рафік", грузавік і аўтобус – і сёння гэтага няма. У хуткім часе трэба ехаць у Еўропу – французы разам з намі зрабілі адзін праект – немцы "Ікарус" не прапускаюць: не адпавядае тэхнічным патрабаванням. Таму можна сказаць, што нешта робіцца, але ж не столькі і не так як хацелася б. Калектыў тэатра наважыўся нават выходзіць на пляц Незалежнасці са сваімі патрабаваннямі, але стрымаўся.

— Вы сказалі, што ў вас ёсць свой план па выратаванню тэатра. Што туды ўваходзіць?

– Акрамя таго, што я сказаў, мной распрацавана сістэма матэрыяльнага заахвочання, скіраваная на тое, каб кожны адчуваў сябе гаспадаром і атрымліваў за сваю працу.

— Толькі вось ці зразумеюць вас Мінфін і Дзяржкампрацы?

– У рэшце рэшт павінны падтрымаць. Канешне, у іх меркі на мастацтва як на вытворчасць. Для іх тыя словы, што артыст працуе нават у сне, як анекдот. Артысту трэба плаціць, акрамя зарплаты, прэміяльныя за творчасць, за колькасць сыграных роляў і гэтыя прэміяльныя нават падаткам не павінны абкладацца. Буду выходзіць з гэтай прапановай на Камісію па справах культуры пры ВС. Не ўпэўнены, што прымуць.

— Калі заўтра ўрад адмовіць вам у фінансаванні — гэта будзе катастрофа для тэатра?

– Гэта і сапраўды будзе катастрофа. Але я сабе ўявіць такой сітуацыі не магу. Ва ўрадзе людзі ў большасці сваёй усё ж кампетэнтныя сядзяць. Нават у вайну нацыянальныя тэатры захоўваліся і берагліся. Калі вораг быў пад Масквою, наш тэатр знаходзіўся ў Томску.

Нацыянальны тэатр не можа існаваць за кошт білетаў. Кожная дзяржава мае свае нацыянальныя тэатры і поўнасцю забяспечвае іх. А што тэатр зарабляе – тое яго, на прэміі артыстам. Калі мы зараз зробім білеты коштам 15–20 рублёў, мы страцім апошняга гледача.

— На Захадзе распаўсюджана сістэма прыватных аркестраў, тэатраў. Ці сталі б вы прыватным тэатрам якогасьці мільярдэра?

– Гонар нацыі, гонар дзяржавы не дазволіць такога зрабіць. Нацыянальныя святыні заўжды берaглі. Тэатры будуць у нас розныя. І прыватныя ў тым ліку – збірай грошы і засноўвай. А святыні не прадаюцца.

— У апошні час з'яўляюцца звесткі аб тым, што КДБ сачыла за асобнымі прадстаўнікамі творчай інтэлігенцыі і цэлымі калектывамі. Ці было такое ў вашым тэатры?

– Гэта сістэма сачыла за ўсім. А паколькі творчы чалавек можа стаць дэтанатарам выбуху, то за ім догляд асаблівы. Безумоўна, сачылі і за нашым калектывам. Сёй-той хадзіў і дакладваў аб усім.

— Вы ведалі гэтых стукачоў?

– Былі такія-сякія меркаванні, толькі баюся памыліцца. Але вось такі прыклад. Прыйшоў я дырэктарам у тэатр у 1982 годзе і як старшыня мастацкага савета паставіў на пасяджэнні пытанне: за дрэннае валоданне мовай паніжаць артыстам зарплату. І адразу ж у славутую ўстанову паляцела ананімка: Вашкевіч – нацыяналіст. Але ж хірург не можа рабіць аперацыю бруднымі рукамі. Так і ў нас.

— На працягу некалькіх год вы былі членам ЦК КПБ. Як гэта атрымалася, гэта была неабходнасць?

– З дзяцінства камуністычную ідэю я бачыў не як вульгарную ідэалагічную структуру, якая існавала ў нашай краіне на самай справе. Я за сацыялізм. Але за сацыялізм швейцарскі, бельгійскі, канадскі, а не той, што будаваўся ў нас. А чаму я туды пайшоў? Я ўжо казаў, што і сёння ў Вярхоўным Савеце вельмі мала прадстаўнікоў творчай інтэлігенцыі. А на той час орган ЦК шмат даваў для ўздзеяння на ўсю палітыку і існаванне народа духоўнае і культурнае. Удзельнічаючы ў працы гэтай структуры, я са сваімі аднадумцамі марыў шмат чаго зрабіць. Гісторыя так крутнула, што КПБ адышла ад улады ў дзін час. Але калі б не было ГКЧП, яна б яшчэ доўга трымалася і дэмакратычныя змены трэба было б праводзіць і знутры гэтай структуры, таму я там і быў.

— Беларускае згуртаванне вайскоўцаў чакае, што ў Маскве адбудзецца новы пераварот, і рыхтуецца да абароны Дома ўрада. Толькі ці не з'яўляюцца больш небяспечнымі ў гэтым сэнсе нашы партакратчыкі?

–Я рэаліст і ўпэўнены, што армія набыла зусім іншую якасць. Яна не будзе рабіць тое, чым нас палохаюць. І трэба баяцца не фізічнай расправы, а эканамічнай экспансіі. Каб усю Беларусь не скупілі на корані. А моцнага палітычнага супрацьстаяння ў нас не будзе.

— Як Вы лічыце, ці стане Мінск у сувязі са стварэннем СНД культурным цэнтрам Садружнасці?

– Безумоўна, павінен стаць. Але для гэтага шмат чаго трэба. Вось насупраць тэатра будуецца Палац рэспублікі. Напэўна, ён патрэбны. Толькі калі мы хочам, каб да нас ехалі з усяго свету, неабходна будаваць першакласныя гатэлі, рэстарацыі і іншыя ўстановы, у якіх госці маглі б добра правесці час. Да нас прыехалі французы. Тэатр наш ім вельмі спадабаўся, але ад той ежы, якой іх частавалі ў рэстарацыі, у іх страўнікі балелі. А страўнікі ў гасцей не павінны балець, калі мы жадаем увайсці ў сусветную садружнасць.

Гутарыў
Зміцер Лукашук.

30, панядзелак

Беларускае тэлебачанне

◆ 16.30. Экран дзіцячага фільма. "Фальшывы прынц".
• 17.50. "Фантадром".
18.00. Дак.фільмы.
19.00. Панарама.
19.25. Абласныя навіны /Брэст/.
19.35. Наш каментарый. "Дом для вайскоўцаў".
19.50. "Лейпцыг-92".
20.15. Залатое шыццё. Кінанарыс.
20.25. Калыханка.
20.45. Ліра. Тэлепраграма "Культура".
21.40. Спартыўны тэлекур'ер.
22.00. У рытмах джаза. Іграе трыо пад кіраўніцтвам Г.Лук'янава.
22.55. НіКа.
23.10. Накцюрн.

I канал. Астанкіна

5.00. Раніца.
• 7.35. "Вампіры Геоны", "Гаспадары Геоны", "Першая скрыпка".
◆ 8.15. "Капітан Саўры-галава". 1-я серыя.
9.20. Марафон-15.
10.10. Прэм'ера тэлевізійнага дак.фільма "Месца пражывання".
11.00. Навіны /з сурдаперакладам/.
13.15. Тэлемікст.
14.00. Навіны.
14.20. В.Слаўкін. "Карціна". Тэлевізійны спектакль.
15.15. НЭП.
15.45. "Зорны дождж".
17.00. Навіны.
17.20. Футбольны агляд.
17.50. "Чорная скрыня".
◆ 18.25. "Вышэй гор".
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Бокс. Матч зборных СНД і ЗША.
21.40. "Новая студыя" прадстаўляе... У перапынку /23.00/ – Навіны.
24.00. В.Слаўкін. "Карціна". Тэлевізійны спектакль.

Канал "Расія"

7.00. Весткі.
7.20. Час дзелавых людзей.
8.20. Італьянская мова.
8.50. Вольны час. "Аўто".
9.05. Здароўе.
9.35. Свет мастацтва.
10.05. Белая варона.
◆ 11.00. "Маманты-таманты".
12.10. "Бурда модэн" прапануе...
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Дзіцячая гадзіна /з урокам французскай мовы/.
16.00. Кнігавыдавец І.Д.Сыцін. Перадача 1-я.
16.15. Фестываль кантры- і фолкмузыкі ў г.Бранску. Частка 1-я.
16.45. Т.Ін.Ка.
17.00. Майстры. "Я ёсць я". Шаура Даўлетшына.
17.45. Вольны час. "Калекцыянер".
18.00. Тварам да Расіі.
18.15. "Чукокала".
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
◆ 19.30. "Там, дзе неба ляжыць на зямлі".
20.55. Пятае кола.
21.55. Рэклама.
22.00. Весткі.
22.25. Пятае кола. Працяг.
23.10. Тэатральны раз'езд. "Прыватнае жыццё".

31, аўторак

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.40. Праграма перадач.
8.45. "Жывыя струны". Фільм-канцэрт.
◆ 9.20. "Паны авантурысты".
10.45. "Зімародкі". Дак.фільм.
◆ 11.25. "Авадзень". 1-я серыя.
12.20. "Балет Ігара Майсеева". Фільм-канцэрт.
◆ 16.30. "Кай са скрыні".
18.00. "Гарадзецкая цацка". Дак.фільм.
18.15. Адраджэнне.Культурна-асветная праграма.
18.55. Рэклама.
19.00. Панарама.
19.25. Абласныя навіны /Віцебск/.
19.35. Наш каментарый.
20.25. Калыханка.
20.45. Тэлебіржа.
21.00. Творчыя партрэты. Народная артыстка Беларусі Н.Гайда.
◆ 21.40. "Паны авантурысты".
23.25. НіКа.
23.40. "А я ў сэрцы не змяніўся..." Вакальны цыкл А.Багатырова на вершы П.Броўкі.

Каб эканоміць Ваш час:

◆ *мастацкія,*

• *мультыплікацыйныя фільмы.*

I канал. Астанкіна

5.00. Раніца.
• 7.35. "Стары Перакаціполе", "Казка кажацца".
◆ 8.05. "Капітан Саўры-галава". 2-я серыя.
9.10. Футбольны агляд.
◆ 9.40. "Вышэй гор".
11.00. Навіны /з сурдаперакладам/.
11.25. Рытмічная гімнастыка.
11.55. Прэм'ера тэлевізійнага дак.фільма "Тэма для пакаяння".
12.55. С.Пракоф'еў. Сюіта з балета "Рамэо і Джульета".
13.20. "Паўднёвыя Курылы".
13.40. Блакнот.
13.45. Гандлёвы рад.
14.00. Навіны.
14.25. Дыхальная гімнастыка.
◆ 14.40. "Перадай далей...".
• 16.05. "Казка за казкай".
16.20. Дзіцячы музычны клуб.
17.00. Навіны.
17.25. Народныя мелодыі.
17.40. Прэм'ера дак.фільма "Ілья Сялывінскі. Інжынеры чалавечых душ".
18.20. Хакей. Чэмпіянат СНД. У перапынку /18.55/ – Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
◆ 20.35. "Жыццё па ліміту".
21.45. Тэлескоп.
22.15. Тэма.
23.00. Навіны.
23.25. Спартыўная гімнастыка.
◆ 0.25. "Перадай далей...".

Канал "Расія"

7.00. Весткі.
7.20. Французская мова. 1-ы год навучання.
7.50. Вольны час. "Пад знакам рыбы".
8.05. Французская мова. 2-гі год навучання.
8.35. Дзіцячая гадзіна /з урокам французскай мовы/.
◆ 9.35. "Прыгоды Нукі".
• 11.05. "Дзядулева дудачка".
11.15. Вінілавыя джунглі.
12.00. "Малітва пра дзіцячую душу". Прэм'ера тэлефільма.
12.40. "Фонд "Адраджэнне расійскай вёскі".
13.00. Весткі.
15.00. Прастора плюс.
15.30. Прызнанне ў каханні.
15.45. Фестываль кантры- і фолкмузыкі ў г.Бранску. Частка 2-я.
16.40. Т.Ін.Ка.
16.55. Вольны час. "Дамашні клуб".
17.10. Калі Вам за...
17.40. Парламенцкі веснік.
17.55. Расія і свет.
18.25. Фрыстайл. Чэмпіянат і кубак Еўропы. Могул.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Крымінальныя весткі.
19.45. Прэм'ера відэафільма "Скрыпач". В.Трацякоў. Фільм 1-ы.
20.40. М.В.Гогаль. "Нос". Спектакль Літоўскага маладзёжнага тэатра ў пастаноўцы Э.Някрошуса. Частка 1-я.
22.00. Весткі.
22.25. М.В.Гогаль. "Нос". Частка 2-я.
23.30. Рускае відэа. "Грамадзяне ночы".

1, серада

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі. Інфармацыйны выпуск.
8.40. Праграма перадач.
8.45. "Дайце мне пець". Музычны фільм.
◆ 9.35. Дзённы сеанс. "Авадзень". 2-я і 3-я серыі.
16.20. У.Граўцоў. "Востраў надзеі і кахання". Тэлевізійны спектакль.
18.00. "Танцы на свежым паветры". Дак.фільм.
18.30. Шлях да рынку.
18.55. Запрашаем на дабрачынны аўкцыён бізнесклуба "Партнёр".
19.00. Панарама.
19.25. Абласныя навіны /Гомель/.
19.35. Наш каментарый. "Смеху варта".
20.25. Калыханка.
21.00. Вечарынка. Забаўляльная праграма.
22.00. "Вясёлы Архіварыус". Гэты доўгі кароткі час. Музычнае рэвю.
23.00. НіКа.

I канал. Астанкіна

5.00. Раніца.
• 7.35. "Па шчупаковаму загаду", "Пад адным дахам".
8.20. Дзіцячы музычны клуб.
9.00. Прэм'ера дак.фільмаў "Працаўнікі неба", "Адзін і той жа вецер".
9.40. Хакей. Чэмпіянат СНД.
11.00. Навіны /з сурдаперакладам/.
11.20. Фермата.
11.50. Прэм'ера дак.фільма "Сельскія размовы".
12.20. "Правінцыяльны салон".
12.55. Як дабіцца поспеху.
13.10. Блакнот.
13.15. Тэлемікст.
14.00. Навіны.
14.20. Сёння і тады.
◆ 14.50. "Шафёр на адзін рэйс". 1-я серыя.
16.00. "Рок Макс". Генезіс.
17.00. Навіны.
17.20. Максіма.
17.50. "Няма праблем?"
◆ 18.30. "Сон у руку, ці Чамадан".
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.35. "Шмат шуму... і нічога". Забаўляльная праграма з удзелам М.Задорнава.
21.50. Фермата.
22.20. Прэм'ера мастацка-публіцыстычнага фільма "Рэформа на крыві". Пра П.А.Сталыпіна. Частка 1-я.
23.00. Навіны.
23.25. Лімпапо.
◆ 23.55. "Шафёр на адзін рэйс". 1-я серыя.

Канал "Расія"

7.00. Весткі.
7.20. Нямецкая мова. 1-ы год навучання.
7.50. Вольны час. "Калекцыянер".
8.05. Нямецкая мова. 2-гі год навучання.
8.35. М.В.Гогаль. "Нос". Спектакль.
11.00. Крымінальны канал. "Зусім сакрэтна".
11.55. "Выхаванцы чыстых натхненняў..."
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Дзіцячая гадзіна /з урокам англійскай мовы/.
16.00. Ключ да сусветнага рынку.
16.30. Восень жыцця.
16.45. Т.Ін.Ка.
17.00. "Далёкі Усход". Тэлеагляд.
17.45. Наш сад.
18.15. Лясы.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Пяты вугал.
◆ 20.00. "Як хаваюць у Адэсе".
20.10. Рэтра-эстрада.
20.20. Джэнтльмен-шоу.
20.55. Тэатральны капуснік.
21.55. Рэклама.
22.00. Весткі.
22.25. На сесіі ВС Расійскай Федэрацыі.
22.55. Футбол. Кубак еўрапейскіх чэмпіёнаў. "Бенфіка" /Лісабон/ – "Дынама" /Кіеў/. Трансляцыя з Лісабона. У перапынку – Рэтра-эстрада.

2, чацвер

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. "Армен Джыгарханян". Тэлевізійны фільм.
9.55. "Вобразы". Фільм-канцэрт.
◆ 11.00. "Бацькі і дзеці". 1-я серыя.
16.30. Тэлебачанне – школе. /Пятрусь Броўка і яго паэзія/.
• 17.00. "Самы маленькі гном".
18.00. "Вольніца". Дак.фільм.
18.25. Спявае выкладчык Брэсцкага музычнага вучылішча С.Панасюк.
18.55. Запрашаем на дабрачынны аўкцыён бізнесклуба "Партнёр".
19.00. Панарама.
19.25. Абласныя навіны (Гродна).
19.35. Зачытайце маё пісьмо...
20.10. Тыдзень беларускага ўрада.
20.25. Калыханка.
20.45. Вячэрняя пагулянка з музыкай і танцамі. Аўтарскі вечар кампазітара Д.Еўтуховіча.
21.45. Творчае маладзёжнае аб'яднанне "Крок". Студыя "КіТ".
23.30. НіКа.

I канал. Астанкіна

5.00. Раніца.
• 7.35. "Новае плацце караля", "Казка пра моцны арэх", "Славутае качаня Цім".
◆ 8.30. "Сон у руку, ці Чамадан".
9.45. "Шмат шуму... і нічога". Забаўляльная праграма з удзелам М.Задорнава.
11.00. Навіны /з сурдаперакладам/.
11.20. У свеце жывёл /з сурдаперакладам/.
12.05. Усе любяць цырк.
12.50. "Легенды і быль нашых гор". Дак.фільм.
13.10. Блакнот.
13.15. Тэлемікст.
14.00. Навіны.
14.20. Дак.фільм "Кветкі блакітныя".
◆ 14.50. "Шафёр на адзін рэйс". 2-я серыя.
16.00. "Васьміногі з другога паверха". 4-я серыя.
17.00. Навіны.
17.20. "Эльдарада".
17.50. ...Да 16 і старэйшым.
18.30. Кінапанарама.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.35. Юбілейны вечар Л.Лешчанкі.
22.20. "Рэформа на крыві". Частка 2-я.
23.00. Навіны.
23.25. Футбол. На шляху да Уэмблі.
◆ 0.25. "Шафёр на адзін рэйс". 2-я серыя.

Канал "Расія"

7.00. Весткі.
7.20. Іспанская мова. 1-ы год навучання.
7.50. Вольны час. "Дамашні клуб".
8.05. Іспанская мова. 2-гі год навучання.
8.35. Дзіцячая гадзіна /з урокам англійскай мовы/.
9.35. Футбол. Кубак еўрапейскіх чэмпіёнаў. "
◆ 11.10. "Дамінус".
• 12.30. "Верабейка".
12.40. Сялянскае пытанне.
15.30. Вяртанне імя: Сяргей Нячаеў.
16.10. Фрыстайл.
16.45. Т.Ін.Ка.
17.00. . Песні Віктара Рэзнікава ў выкананні руска-амерыканскай поп-групы.
17.35. Вольны час. "Увага: здымаю!"
17.50. Парламенцкі веснік.
18.05. Абмяркоўваем праект Канстытуцыі Расійскай Федэрацыі.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Спецыяльны камерцыйны веснік.
19.40. "Сны пра Ізраіль". Фільм 4-ы. "Алім Хадашым".
20.30. На сесіі ВС Расійскай Федэрацыі.
21.00. Пятае кола.
21.55. Рэклама.
22.00. Весткі.
22.25. Пятае кола. Працяг.
23.05. Джаз-клуб. Іграе ансамбль "Малады джаз".

3, пятніца

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45."Свет у гліне". Кінанарыс.
9.00. Тэлебачанне – школе. /Пятрусь Броўка і яго паэзія/.
9.30. "Жыццё ў танцы". Фільм-канцэрт.
◆ 10.35. "Бацькі і дзеці". 2-я серыя.
◆ 16.30. Экран дзіцячага фільма. "Тайна карпацкага замка".
• 17.45. "Каштоўная бандэроль", "Страчана галактыка".
18.00. Мінская брама. Канцэрт, прысвечаны 10-годдзю творчай дзейнасці народнага ансамбля "Крупіцкія музыкі". 1-е аддзяленне.
18.55. Запрашаем на дабрачынны аўкцыён бізнесклуба "Партнёр".
19.00. Панарама.
19.25. Абласныя навіны /Магілёў/.
19.35. Наш каментарый.
19.40. Інтэрв'ю са старшынёй нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь С.А.Багданкевічам.
20.25. Калыханка.
20.45. Тэлебіржа
21.00. Мінская брама.
22.00. НіКа.
◆ 22.15. "Палкоўнік Рэдль".

I канал Астанкіна

5.00. Раніца.
◆ 7.30. "Васьміногі з другога паверха". 4-я серыя.
8.30. ...Да 16 і старэйшым.
9.10. Кінапанарама.
10.25. Г.Свірыдаў. Музычныя ілюстрацыі да аповесці А.Пушкіна "Мяцеліца".
11.00. Навіны /з сурдаперакладам/.
11.25. Клуб падарожнікаў /з сурдаперакладам/.
12.25. Дапамажы сабе сам.
13.15. Блакнот.
13.20. Брыдж.
13.45. Бізнес-клас.
14.00. Навіны.
14.25. Эцюды Ф.Шапэна выконвае Л.Цімафеева.
◆ 14.45. "Тры непагодлівыя дні".
16.00. Асацыяцыя дзіцячага тэлебачання СНД прадстаўляе. "Мой вораг – Арнольд Шварцэнегер".
17.00. Навіны.
17.25. Урад: за і супраць.
◆ 17.55. Прэм'ера. "Эміль з Ленебергі" /Швецыя/. 1-я серыя "Як Эміль лавіў пацука".
18.20. Хакей. !
20.00. Навіны.
20.40. "ВІД" прадстаўляе: "Поле цудаў", "Погляд", "Музагляд", "Шоу-біржа", "Музычная гадзіна". У перапынку /22.00/ – Навіны.
◆ 0.50. "Экзамен". 3 серыі "Дэрык" /Германія/.

Канал Расія

7.00. Весткі.
7.20. Час дзелавых людзей.
8.20. Англійская мова. 1-ы год навучання.
8.50. Англійская мова. 2-гі год навучання.
9.20. "К-2" прадстаўляе: праграмы "Абзац", "3,2,1", "Пры сведках";
◆ "Замры-памры-уваскрэсні".
12.40. Сялянскае пытанне. "Дзмітраўскі фермер".
13.00. Весткі.
15.00. Прастора плюс.
15.30. Цяжкі ўзрост. "Тонлабірынт". "Пятнаццацігадовы капітан".
16.00. "Урал-ТБ".
16.45. Т.Ін.Ка.
17.00. Азы кар'еры.
17.30. Вольны час. "ТБ-атэлье".
17.45. Версія.
18.00. XX стагоддзе ў кадры і за кадрам. Да 60-годдзя з дня нараджэння Андрэя Таркоўскага.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Магікане. Галі Абайдулаў у фільмах рэжысёра Аляксандра Бялінскага.
20.00. На сесіі ВС Расійскай Федэрацыі.
◆ 20.30. "Небыліца".
22.00. Весткі.
22.20. Вячэрні салон. Культурна-забаўляльная праграма.

4, субота

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
◆ 8.45. "Бацькі і дзеці". 3-я серыя.
10.00. Паказвае Гродна. Гарадніца. Літаратурна-мастацкая праграма.
11.00. Тыдзень планеты.
◆ 11.15. Фільм – дзецям. "Духавідзец".
12.45. Кім становяцца чэмпіёны.
• 13.35. "Ромка, Фомка і Артос". Фільмы 1,2,3-ці, "У старой скрыні", "Следства вядуць Калабкі".
14.35. "Зачараванне раманса". Фільм-канцэрт /ВМЗ/.
15.25. На раздарожжы. Праблема сучаснай вёскі.
◆ 16.10. "Смерць манекеншчыцы".
17.30. Без пяці 18. Праграма для падлеткаў і бацькоў.
18.00. Мерыдыян. На зямлі Міжрэчча.
18.45. "Тэатр адной паэмы". Янка Купала. "Курган".
18.55. Запрашаем на дабрачынны аўкцыён бізнесклуба "Партнёр".
19.00. Панарама.
19.25. Зала лаўрэатаў. Сустрэча Г.Забарам.
• 20.10. "Нараджэнне таленту", "Стралачнік".
20.25. Калыханка.
20.45. Тэлебіржа.
21.00. "Свята. Суперкніга". Інфармацыйна-гуманітарная праграма Хрысціянскага тэлебачання "Сі-Бі-Эн" /ЗША/.
◆ 22.00. "Палёт над гняздом зязюлі". 1-я серыя.
23.30. НіКа.

1 канал Астанкіна

6.30. Суботняя раніца дзелавога чалавека.
• 7.35.
7.45. "Прыдумайце сюжэт пра пяшчотнасць і лета..." Цыкл "Ахоўная грамата".
8.15. Клуб дзелавых людзей "Прадпрымальнік".
9.00. Ранішняя забаўляльная праграма.
9.30. Цэнтр.
10.10. ЭХ.
10.25. Музычны кіёск.
10.55. Інстытут чалавека.
11.35. Фільмы-балеты Ф.Слідоўкера і А.Тафеля. "Ідыём".
12.30. Прэм'ера дак.фільма "Маскоўская элегія".
14.00. Навіны.
14.20. Да вынікаў міжнароднага тэлемарафона "Салдаты XX стагоддзя супраць вайны".
◆ 14.50. "Маара".
16.10. Чырвоны квадрат.
• 16.50. "Пчала Мая".
17.15. Шчаслівы выпадак.
◆ 18.15. "Жанчына ў капелюшы" /Польшча/.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Па той бок рампы. Сентыментальнае падарожжа Уладзіміра Сашальскага.
21.40. Да і пасля поўначы.

Канал Расія

7.00. Весткі.
7.20. Крыніцы.
7.40. Майстры. "Чытайце Шаламава..."
8.00. Баскетбольны агляд НБА.
8.30. Дакументальная панарама. ".
9.30. Рускі стыль.
10.00. Відэаканал "Плюс адзінаццаць".
11.15. "Як жыць будзем?"
12.00. Пілігрым. Расійскае бюро падарожжаў.
12.45. Савелій Ямшчыкоў у праграме "На рагу "Праўды" і Ямскога поля".
13.00. Весткі.
◆ 13.20. "Юнацтва Пятра". 1-я серыя.
14.30. Антракт: група "Апошні шанц".
14.45. М-Трэст.
15.15. Святое і вечнае. "Іслам у Расіі".
15.45. Залатая шпора.
16.45. Познер і Донах'ю.
17.40. Парламенцкі веснік Расіі.
• 17.55. "Прыгоды Боска".
18.25. Дзягілеўскія сезоны.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Кабарэ "Бязглуздзіца".
◆ 20.30. "З каханымі не расставайцеся".
22.00. Весткі.
22.25. Праграма "А".
23.25. Пецярбургскі міф. "Я ішоў да цябе..." С.Надсан.

5, нядзеля

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
◆ 8.45. "Бацькі і дзеці". 4-я серыя.
9.55. "Балахнінскія карункі". Кінанарыс.
10.05. Роднае слова. Тэлечасопіс.
10.50. "12 песень у студыі". Кампазітар А.Елісеенкаў.
11.40. "Адорваць людзей дарагіх..."
12.20. Для школьнікаў. Падказкі на манжэтах.
13.00. НіКа. Нядзельны дадатак.
13.45. У.Гібсан. "Тая, што стварыла цуд". Спектакль.
15.35. Кінаэкран-92. Красавік.
16.50. Сістэма "Ньюс".
17.10. "Ад і да". Тэлетаргі.
17.25. Працяг размовы. Наш госць – генерал-маёр міліцыі пісьменнік М.І.Чаргінец. Прамая лінія.
18.15. Тэлебом. Конкурсная музычна-забаўляльная праграма для дзяцей.
18.55. Запрашаем на аўкцыён бізнесклуба "Партнёр".
19.00. Панарама.
19.25. Толькі для вас! Канцэрт.
20.05. "Табольская разная косць". Дак.фільм.
20.25. Калыханка.
◆ 20.45. "Палёт над гняздом зязюлі". 2-я серыя.
22.15. "Белы сон". Музычны фільм.

1 канал Астанкіна

7.45. Спорт для ўсіх.
8.15. Раным-рана.
8.55. Магчыма ўсё.
9.25. Ранішняя зорка.
10.15. "Вясёлка". "Стварэнне прыгажосці" /Тайланд/.
10.30. Пад знакам "пі".
11.20. "Калі ласка, не пляткарце, ці Новае пра У.Маякоўскага".
◆ 12.05. "Багатыя таксама плачуць". /Мексіка/.
12.50. Хакей.
14.30. Клуб галоўных рэдактараў.
15.15. Новае пакаленне выбірае.
16.05. Клуб падарожнікаў.
• 16.55. Уолт Дысней прадстаўляе...
17.45. Навіны.
18.00. Тэлелоцыя.
18.10. Ступень да Парнаса.
18.40. ТБ "Нява". Хто з намі?
◆ 19.00. "Паліцэйскі па найму" /ЗША/.
21.00. Вынікі.
21.45. Тэатр двайнікоў.
23.00. Навіны.
23.25. "Начное казіно".
◆ 0.05. "Ах, вадэвіль, вадэвіль...".

Канал Расія

7.00. Весткі.
7.20. "Адзін на адзін пры сведках". І.Шведава.
8.05. Дзелавая жанчына.
8.35. Тэма з варыяцыямі.
9.05. Хочаце – верце... Тэлевіктарына.
9.35. Паралелі.
• 10.00. "Суперкніга". 7-я серыя.
10.25. Аты-баты
10.55. Тэлеасамблея.
11.40. Эскулап.
◆ 11.50. "Юнацтва Пятра". 2-я серыя.
13.00. Весткі.
13.20. Візаві. Знаёмства з амерыканскім кінарэжысёрам Оліверам Стоунам.
13.50. Белая варона.
14.35. Прэзентацыя радыё "Свабода" ў ЦДЛ.
• 15.40. "Ноч", "Падаронка".
16.00. У свеце жывёл.
17.00. Чэмпіянат свету па баскетболу сярод прафесіяналаў НБА.
18.00. Момант ісціны. На пытанні Андрэя Караулава адказвае Мая Плісецкая.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
◆ 19.30. "Магі". Фільм 5-ы "Маленькая аб'ява".
20.00. Тварам да Расіі.
20.20. Цырк на сцэне. "Клоун-шоу".
21.10. Антракт: спявае Максім Фадзееў.
21.25. Трэцім будзеш? Гутарка пісьменнікаў М.Мішына і А.Кабакова з генеральным дырэктарам УДТРК А.Г.Лысенкам.
22.00. Весткі.
22.20. Спартыўная карусель.
◆ 22.30. "Блазан".
0.10. Рок-кафэ.

Фота С.Брушко.

Умовы завочнага клуба знаёмстваў

Разам з пісьмом у рэдакцыю неабходна даслаць квітанцыю аб аплаце: за кожны адрас зацікавіўшага вас абанента або ліст да яго – два рублі. Калі вы хочаце ўбачыць надрукаваным у "Перапісцы" толькі свой адрас – 5 рублёў. За пісьмо, змешчанае ў рубрыцы знаёмстваў, – 20 рублёў.

Грошы пералічваюцца на разліковы рахунак "Чырвонай змены" № 345480 (код 811) у Беларускім прамыслова-інавацыйным банку г. Мінска, за межамі рэспублікі – № 811161700 у Гарупраўленні Дзяржбанка г. Мінска МФО 400417, абавязкова з паметкай "Перапіска" (гэта можна зрабіць у любым паштовым аддзяленні або ў ашчадным банку).

Рэдакцыя прадастаўляе льготы ваеннаслужачым. Яны могуць уносіць або не ўносіць плату па ўласнаму жаданню. Але друкуюцца ў першую чаргу лісты, да якіх прыкладзена квітанцыя.

Рэдакцыя пакідае за сабой права рэдагаваць тэксты пісьмаў пры падрыхтоўцы да друку. Пісьмы без зваротнага адраса друкавацца не будуць.

Давайце пазнаёмімся

* * *

"Мне 18 гадоў. Вучуся ў інстытуце. Мая будучая прафесія — эканаміст. З малых гадоў збіраю паштоўкі (іх у мяне вельмі шмат). І вельмі хацела б знайсці аднадумцаў.

Маю шмат сяброў па перапісцы з розных куткоў краіны і па-за яе межамі.

Мой адрас: *670020, г.Улан-Удэ, Чыгуначны раён, вул.Пушкіна, 8, БСГІ, інт.№ 1, п.№ 160. Бантэевай С.*".

* * *

"Я вельмі жадаю знайсці сяброў з розных куткоў Беларусі. Буду вельмі ўдзячны, калі вы дапаможаце мне ў гэтым. Мне 16 гадоў. Падабаецца слухаць сучасную музыку. Любімы гурт — "Тэхналогія". Хаджу на дыскатэкі. Па характару вясёлая, прыветлівая. Калі хто адгукнецца на маё пісьмо, буду вельмі ўдзячна.

222410, Мінская вобласць, г.Вілейка, вул.1 Мая, 80, ПТВ-200, п.408. Бялоўская Вольга".

* * *

"Мне 30 гадоў, рост 170, маю сярэднюю спецыяльную адукацыю, працую загадчыкам фермы, жыллём і матэрыяльна забяспечаны, не куру, спіртным не злоўжываю, жанаты не быў.

Жадаю пазнаёміцца з жанчынай не старэй за 35 гадоў, можна з дзіцем, якая б згадзілася на пераезд да мяне, у вёску.

Мой адрас: 213954, Магілёўская вобл., Кіраўскі раён, п/а Стайкі, в.Галынаўка, Малахаву Івану Уладзіміравічу".

* * *

"Мне 45 гадоў, рост 168, адукацыя сярэдняя тэхнічная. Жанаты не быў, дзяцей не маю. Дрэнных звычак няма. Люблю музыку, іграю на акардэоне і іншых інструментах. Люблю вершы, песні, агародніцтва, умею гатаваць. Буду рады пазнаёміцца з жанчынай 38—42 гадоў. Пісьмо пажадана выслаць з фотаздымкам. Люблю і цаню ў жанчынах шчырасць, дабрыню і ласку. Да канца "тэрміну" засталося 1,5 года.

213410, г.Горкі Магілёўскай вобл., УЖ 15/9-4. Крывянкоў Віктар Дзям'янавіч".

* * *

"Трое маладых, сімпатычных хлопцаў жадаюць пазнаёміцца з дзяўчатамі нашага ўзросту альбо маладзейшымі. Крыху напішам пра сябе: шкодных звычак не маем, займаемся спортам, любім слухаць сучасную музыку.

Будзем вельмі рады атрымаць пісьмы з фотаздымкамі.

Наш адрас: *211829, Віцебская вобл., Глыбоцкі раён, п/а Зарубіна, в.Ст.Шарабаі. Блынько Саша (20 год), Саланінка Сяргей (17 год), Мішута Віктар (20 год)*".

* * *

"Мне 30 гадоў. Завуць Мікалай. Рост 178. Сузор'е Шалі. Жанаты не быў. Хацеў бы пазнаёміцца з дзяўчынай ва ўзросце 25-28 гадоў, можна з адным дзіцем, для стварэння сям'і. У гэты час адбываю пакаранне ў месцах пазбаўлення волі, засталося яшчэ тры з паловай года. У газету звяртаюся ўпершыню. Люблю прыроду, музыку, захапляюся спортам. Калі ёсць такая адзінокая дзяўчына, як і я, то прашу: адгукніся і я твой назаўсёды. Буду дзяліць з табой гора і шчасце. Адкажу на сур'ёзнае пісьмо з фотаздымкам, які абяцаю вярнуць.

220600, г.Мінск, вул.Апанскага, 36, п/я 35-6. Каралёў Мікалай".

* * *

"Мне 26 гадоў. Адукацыя вышэйшая незакончаная. Настаўнічаў у школе. Рост 170. Жанаты не быў. Хацеў бы пазнаёміцца з дзяўчынай ад 21 да 25 год. У гэты час адбываю тэрмін пакарання. Люблю кнігі, музыку, захапляюся спортам. У людзях цаню адданасць, вернасць свайму слову. Не цярплю здрады. Хацелася б верыць і быў бы вельмі рады сустрэць надзейнага спадарожніка свайго жыцця, з якім мог бы падзяліць сваё гора. Дрэнных звычак няма. Не куру і не п'ю. Сузор'е Авен.

220600, г.Мінск, вул.Апанскага, 36, п/я 35-6. Кучарэнка Алег Уладзіміравіч".

* * *

"Дарагая "Перапіска"!

Пішу я вам у першы раз. Завуць мяне Андрэй. Я жадаў бы пазнаёміцца з якой-небудзь дзяўчынай ад 20 да 35 гадоў. Не бяда, калі ёсць дзіця — дзяцей я люблю. Мне 29 гадоў.

Крыху пра сябе. Сярэдняга росту, каржакаваты, вочы блакітныя, дрэнных звычак не маю, не п'ю, не куру, люблю жывёлу, дзяцей.

169640, Комі АССР, Пячорскі раён,ст.Чыкшна, пас.Лун-Ворс Вахта. Ягораў Андрэй".

* * *

"Добры дзень, "Чырвонка"!

Прачытаў тваю рубрыку "Перапіска" і чамусьці адразу захацелася вам напісаць. Служу ў арміі, вясной — дадому. Можа быць цераз вашу газету давядзецца знайсці сяброўку на ўсё жыццё? Адрас дасылаю хатні, хутка дадому, ды і так будзе больш надзейна.

Хачу сустрэць прывабную, пяшчотную сяброўку. Пра сябе: хутка 23, 182/78.

Мой адрас: *212022, г.Магілёў, вул.Касманаўтаў, 8-39. Шчамялёў Уладзімір*".

* * *

АБ.32. "Добры дзень, паважаная рэдакцыя!

Спадзяюся цераз вашу газету знайсці добрую сяброўку ад 15 да 18 гадоў.

Пра сябе: 19 гадоў, рост 170. Не п'ю, не куру. Характар цiхі, надзейны ў сяброўстве і каханні. Заняткі рознабаковыя. Сродкі сціплыя. У дзяўчыне цаню надзейнасць, разуменне, але каб была не занадта ганарлівая. Яе матэрыяльнае становішча не мае значэння. Не пакіну ў цяжкі момант. На сур'ёзнае пісьмо адкажу адразу".

Шукаем сяброў

* * *

213835, Магілёўская вобл., Бабруйскі раён, п/а Гарохаўка, вул.Школьная, д.18. Іванову Юрыю (24 гады).

* * *

223817, Мінская вобл., Любанскі раён, п/а Калінаўка, в.Палічын, вул.Фурманава, д.50а. Ляшкевіч Юлія (18 гадоў).

* * *

246003, Беларусь, г.Гомель, вул.Дакутовіч, д.48. Ірыне (16 гадоў, вучуся на 1 курсе ў вучылішчы, люблю музыку).

* * *

246901, г.Гомель, г/п Касцюкоўка, вул.Кастрычніцкая, д.5, кв.15. Новікава Алена. Мне 17 гадоў, вучуся ў 11 класе.

Кінаафіша

"Ціхі Джон"

Так называецца новая мастацкая кінастужка, створаная рэжысёрам Артурасам Улявічусам на незалежнай прыбалтыйскай кінастудыі "Артур і Джэральд-фільм" па свайму сцэнарыю. Пасля двухгадовага "тэрміну" высакародны Йонас прыходзіць з гваздзіком да дамы сэрца — Зіты, але ў яе ўжо размясціўся пахатняму добразычлівы цяльпук Алоізіс. Йонас злёгку страсянуў п'янага саперніка, Зіта крыху папішчала, а потым усе па-джэнтльменску заключылі траісты саюз, "урэзалі па чарачцы", нешта "збацалі" і пачалі жыць-пажываць... У фільме здымаліся Робертас Байдатас, Альгірдас Яцунскас, Ева Банюлітэ, Эгідзіюс Панайціс.

"Пастка для адзінокага мужчыны"

Карціна настаўлена рэжысёрам

Аляксеем Кораневым у аб'яднанні нацыянальнага фільма. Гэта стужка з французскага жыцця. "Шэршэлямфамнас" кіно ў тым сэнсе, што як галоўны герой, так і астатнія персанажы гэтага іранічнага дэтэктыва на працягу 1,5 гадзіны бесперапынна шукаюць жанчыну.

У нейкага сімпатычнага маладога мужчыны па імені Даніэль Корбан прапала жонка. Прычым прапала пасля таго, як мінулі тры месяцы пасля вяселля. Далей адбылася новая нечаканасць: да Корбана з'явіўся невядомы яму кюрэ, які наведаміў, што ўцякачка знойдзена і просіць дазволу вярнуцца да каханага мужа. Папрасіць яна папрасіла, але муж з жахам выявіў, што перад ім не каханая Элізабэт, а зусім чужая, незнаёмая дама...

У фільме прымаюць удзел папулярныя кінаакцёры Мікалай Караченцаў, Юрый Якаўлеў, Ірына Шмялёва, Веньямін Смехаў, Інакенцій Смактуноўскі, Алена Коранева.

"Па-за законам"

Каляровы мастацкі фільм з такой назвай здымалі кінамайстры Францыі. Аўтары сцэнарыя — Жак Дэрэ і Жан Эрман, рэжысёр — Жак Дэрэ. Сюжэт яго пабудаваны цікава і нясе ў сабе ўсе элементы дэтэктыўнай інтрыгі.

...У краіне дзейнічае разгалінаваная сетка дзялкоў наркабізнесу. Адзін з іх — нехта Мекаччы, буйная фігура сярод злачынцаў — арудуе ў Марселі. Туды і накіроўваецца камісар паліцыі Жардан, каб выкрыць мафіёзі. Аднак яму прыходзіцца цяжка — бо Мекаччы мае злачынныя сувязі з вышэйшымі паліцэйскімі чынамі. Жардан, баючыся, што і на гэты раз мафіёзі выйдзе сухім з вады, пачынае дзейнічаць вельмі свабодна, парушаючы зрэдку закон. Зразумела, за перавышэнне ўлады яму пагражаюць буйныя непрыемнасці, але павінен жа нехта пакараць злачынцу!..

У галоўнай ролі зняўся Жан-Поль Бельмандо — легендарная зорка французскага кіно. Цудоўна іграюць у фільме таксама Анры Сільва, П'ер Вернье, Карлас Сота Майёр, Морыс Бар'е і іншыя.

Дзяжурны рэдактар А. АГІБАЛАВА.

Мастацкае афармленне нумара В. ДУБОВІКА.

ЧЫРВОНАЯ Змена

Заснавальнік: ЦК ЛКСМБ
Выдавец: газетна-выдавецкая фірма "Белая Русь"
Газета ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.
АДРАС рэдакцыі: 220041, г.Мінск, праспект Скарыны, 77.
ТЭЛЕФОНЫ: 32-13-54, 32-50-01.
Газета набрана і звярстана ў наборна-выдавецкім бюро газетна-выдавецкай фірмы "Белая Русь".
Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", г. Мінск.
Індэкс 63906. Тыраж 17 000.

Зак. № 13.

П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12